

Medijska reprezentacija rata u Ukrajini - analiza sadržaja Jutarnjeg lista i Večernjeg lista

Šoletić, Donata

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:516963>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-27**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

Donata Šoletić

**MEDIJSKA REPREZENTACIJA RATA U UKRAJINI - ANALIZA SADRŽAJA
JUTARNJEG LISTA I VEČERNJEG LISTA**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2023.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

**MEDIJSKA REPREZENTACIJA RATA U UKRAJINI – ANALIZA SADRŽAJA
JUTARNJEG LISTA I VEČERNJEG LISTA**

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: prof. dr. sc. Gordana Vilović

Komentor: doc. dr. sc. Boris Beck

Studentica: Donata Šoletić

Zagreb

Rujan, 2023.

Izjavljujem da sam diplomski rad Medijska reprezentacija rata u Ukrajini: analiza sadržaja Jutarnjeg lista i Večernjeg lista, koji sam predala na ocjenu mentorici prof. dr. sc. Goradni Vilović i komentoru doc. dr. sc. Borisu Becku, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS- bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Donata Šoletić

Sadržaj

1. UVOD	1
2. RAT I MEDIJI	2
2.1. Metoda istraživanja.....	2
2.2. Sukob Rusije i Ukrajine.....	2
2.3. Hrvatske novine i izvještavanje o ratu.....	4
3. IZVORI.....	5
4. FOTOGRAFIJE	8
4.1. Fotografije u člancima Jutarnjeg i Večernjeg lista	9
5. PREZENTACIJA PUTINA I ZELENSKOG	16
6. EPITETI I METAFORE	19
6.1. Epiteti.....	19
6.2. Metafora.....	22
7. HRABRI BRANITELJI I ŽRTVE.....	25
8. EKONOMSKA KRIZA I NUKLEARNI RAT	29
9. ZAKLJUČAK	32
10. LITERATURA	35
11. SAŽETAK	44
12. SUMMARY	44

Popis ilustracija

Slika 1. Izbjeglice iz Ukrajine	9
Slika 2. Mučne scene na granici	10
Slika 3. Gužva na graničnim prijelazima	10
Slika 4. Ukrajinski trofeji	11
Slika 5. Ukrajinski trofeji	11
Slika 6. Slika djevojčice iz Ukrajine	12
Slika 7. Slika djevojčice s granice.....	13
Slika 8. Novi životi u ratnoj Ukrajini	13
Slika 9. Predsjednik Rusije Vladimir Putin.....	14
Slika 10. Predsjednik Rusije Vladimir Putin.....	15
Slika 11. Predsjednik Ukrajine Volodimir Zelenski	15

1. UVOD

U ovom radu govorit će se o medijskoj prezentaciji rata u Ukrajini, a za jedinicu analize uzeti su članci iz dvaju hrvatskih dnevnih novina – Jutarnjeg lista i Večernjeg lista. Kvalitativnom analizom sadržaja ovih dnevnika pokušat će se dati uvid u hrvatsku zbilju aktualnog sukoba, odnosno u način na koji su prezentirane dvije strane, Rusija i Ukrajina.

Dana 24. veljače 2022. počinje rat u Ukrajini, a istim datumom započelo je i ovo istraživanje. Člancima prikupljenima iz Večernjeg lista prikazana je analiza prve etape rata, dok je Jutarnji list primjer analiziranja druge etape. Analizirani su članci objavljeni od 24. veljače 2022. godine do 15. lipnja 2023. Uzeta su dva različita razdoblja izvještavanja kako bi se dobio bolji uvid u način na koji se u početku rata izvještavalo o Ukrajini, a kako o Rusiji i je li se isti narativ zadržao u izvještaju kako je rat odmicao. Također, cilj istraživanja je vidjeti koja se tematika u člancima često pojavljuje. Način pretraživanja članaka je pomoću napredne tražilice na portalima Jutarnjeg i Večernjeg lista, unoseći ključne riječi kao npr.: Vladimir Putin. Tada napredna tražilica izbacila sve članke u kojima je spomenut ruski predsjednik, a primjenom analize sadržaja doznaje se kako je prikazan ruski predsjednik u hrvatskim dnevnim novinama.

Pod utjecajem raznih autora i njihovih istraživanja ovaj rad, čija je tema medijska reprezentacija rata u Ukrajini u hrvatskim dnevnim novinama Jutarnji list i Večernji list, želi analizom odgovoriti na pitanje: Kako hrvatske dnevne novine Jutarnji list i Večernji list prikazuju aktualni sukob Ukrajine i Rusije?

Cilj ovog istraživanja je dobiti sliku rusko-ukrajinskog sukoba kroz objektiv hrvatskih nacionalnih medija. Svrha rada je doprinijeti normativima i šarolikosti izvještavanja o jednom od najsenzibilnijih fenomena u povijesti ljudstva: o ratu.

Ovaj rad podijeljen je na pet glavnih dijelova, a osim uvodnog tu je sukob Rusije i Ukrajine kroz povijest, rat i mediji, analiza sadržaja i zaključak.

U teorijskom okviru razrađena je tema suvremeno izvještavanje o ratu, zatim razna saznanja o događajima prije početka rata, ali i tijekom ratnih zbivanja, kao i karakteristika dnevnih novina čiji su članci uzorak ovog istraživanja.

2. RAT I MEDIJI

2.1. Metoda istraživanja

U ovom se radu za istraživanje koristila metoda analize sadržaja. Analiza sadržaja podrazumijeva istraživačku tehniku za objektivno, sustavno i kvantitativno opisivanje manifestnog sadržaja komunikacije (Berelson, 1952: 72). To je zapravo bilo koja “tehnika koja nam omogućava da izvodimo zaključke na temelju objektivnog i sustavnog identificiranja specifičnih obilježja neke poruke” (Holsti, 1969: 14). Do danas se ta definicija proširila, pa tako u novije vrijeme autori tvrde da je analiza sadržaja „tehnika kojom se dobivaju rezultati koje je moguće ponoviti, ali i reference za stavljanje sirovih podataka u kontekst“ (Kerlinger, 2000, prema Wimmer, Dominick, 2010: 156-158). Kerlinger je proširio Berelsonovu definiciju te dodatno objasnio tri kategorije koje se navode kao ključne: sistematičnost (postoje pravila po kojima se odabire uzorak), objektivnost (osobni stavovi i pristranosti ne smiju utjecati na rezultate) i mjerljivost - koja omogućuje sumiranje rezultata, usporedbu, te pruža alate za jednostavniju interpretaciju i analizu (Wimmer, Dominick, 2010: 156).

U radu je primijenjena kvalitativna analiza sadržaja, čiji su aspekti sadržaj izvještavanja i ona odgovora na pitanja može li analizirani članak poslužiti kao uzor drugim člancima. Kvalitativne metode predstavljaju niz interpretativnih tehnika koje imaju za cilj opisati, dekodirati, prevesti i na druge načine interpretirati značenje nekih pojava i fenomena u društvu (Creswell, 2003, prema Vidović, 2010: 14).

2.2. Sukob Rusije i Ukrajine

Rusija i Ukrajina imaju zajedničke korijene, kulturu, ali i dugogodišnju povijest ratovanja jer su usporedno, tijekom vremena izgradile drugačije kulturne i političke identitete (Lovrić, 2023: 81). Iz ruske perspektive, prozapadno orijentirana, ali i neovisna Ukrajina stvara prijetnju moćnom položaju Rusije (Masters 2022, prema Lovrić 2023: 78). Unatoč ovisnosti gospodarstava ovih dvaju zemalja, ruska vlast nikad se nije željela odreći čvrstog političkog utjecaja kojeg je stekla u Ukrajini. Dolaskom Putina na vlast ukrajinska kriza postaje sve veća te zauzima novi narativ. Veća učinkovitost države i poboljšanje životnog standarda ciljevi su nove Putinove države pod krinkom vladara kao spasitelja cijele jedne nacije (Chaisty i

Whitefield 2016, prema Lovrić, 2023: 78). Nakon nebrojenih godina pobjeda i poraza, vatra sukoba rasplamsala se 24. veljače 2022. godine ruskom invazijom na susjednu Ukrajinu.

Kada dođe do rata, „usputni promatrač“ nije u mogućnosti spoznati da su novonastala dva rata - „stvarni rat“ i „medijski rat“. Dok u stvarnom ratu pogibaju ljudi, u onom medijskom, realnosti kao što su smrt i uništenje, distancirane su od opće javnosti koja nije dio stvarnog sukoba, zahvaljujući posredničkoj ulozi medija (Taylor, 2009: 82, prema Čerina, 2012: 105).

Ukrajinsko-ruski sukob koji je eskalirao napadom Rusije na Ukrajinu, započeo je još 2014. godine ruskom aneksijom Krima (Lončar, 2022: 8). Prema Lončar (2022), prostor današnje Ukrajine oduvijek je bio od velikog značenja za Rusiju jer je bio dio Ruskog carstva, a kasnije i SSSR-a. Osim toga, ruski je predsjednik Putin u travnju 2005. raspad SSSR-a nazvao “najvećom geopolitičkom katastrofom stoljeća”, “istinskom dramom za ruski narod”, te podsjetio na milijune Rusa koji su ostali živjeti izvan granica Rusije, u postsovjetskim državama (Lončar, 2022 prema Kuko i Kurečić, 2013).

Situacija između Ukrajine i Rusije značajnije se mijenja i 2018. kada je zbog oružanoga incidenta u akvatoriju Kerčkih vrata (Rusija je zaplijenila tri ukrajinska vojna broda), Ukrajina proglasila ratno stanje u više pograničnih pokrajina. Ujedno je odnose pogoršalo i proglašenje autokefalne Ukrajinske pravoslavne crkve u prosincu iste godine, a na novim izborima nakon izborne pobjede u svibnju 2019. novi ukrajinski predsjednik postao je glumac Volodimir Zelenski, što je uzrokovalo dodatno pogoršanje odnosa. Sve je, kao što je već poznato, kulminiralo 2022. porastom oružanih incidenata i napada na crti razdvajanja s pobunjeničkim snagama u istočnoj Ukrajini. U veljači 2022. Rusija priznaje pobunjenička područja kao neovisne države (Donjecka i Luhanska Narodna Republika), zaključuje s njima sporazume o sigurnosti i potom započinje vojni napad na Ukrajinu (24. 2. 2022.) napadajući s teritorija Bjelorusije (Lončar, 2022: 6).

Značajna je, osim toga, i izjava Mihaila Minakova koji je u svom radu „Labirinti priznanja: dvadesetogodišnji simbolični razvod Rusije i Ukrajine“ iz 2011. rekao da „ako se može reći da su se do 2000. sukobi u Istočnoj Europi većinom vodili unutar pojedinih zemalja, u prvom desetljeću 21. stoljeća uspon Rusije kao novog-staroga regionalnog lidera postavio je temelje za međudržavne sukobe“ (Minakov, 2011: 3).

2.3. Hrvatske novine i izvještavanje o ratu

Prema enciklopedijskoj definiciji, „rat je stanje oružanog sukoba između subjekata međunarodnog prava koje podrazumijeva upotrebu sile“ (Macalister-Smith, 2000: 1334, prema Đipalo, 2014: 65).

U najstarijim spomenicima drevnih naroda i civilizacija pronalazimo prve zapise o ratovima u kojima se izmjenjuju mitski i stvarni događaji (www.enciklopedija.hr, 2023), a možemo ih povezati s onim medijskim i stvarnim koje baštinimo danas. Izvještavanje o ratu uvelike se promijenilo u odnosu na vremena kada se počelo ratovati, a za to je zaslužan neprekidan razvoj novih tehnologija. S olakšanim pristupom informacijama dolazi i do većeg stupnja odgovornosti izvještavanja o ratu novinari „presudno utječu na oblikovanje javnog mnijenja za vrijeme rata i krize“, što znači da je njihova „primarna odgovornost prema javnosti“ (Čerina, 2012: 104). Javnost koja se nekoć zgražala slušajući ratne izvještaje putem radioprijemnika, danas ima priliku gledati ih iz komfora svoga doma. Ovakav fenomen znatno utječe na ljudski doživljaj samoga rata, čija se priroda okrutnosti znatno smanjuje. Sama činjenica da je surovost rata prenesena s bojišnica u domove, predočava govori o iznimno važnoj ulozi novih medija. „Ako nije objavljeno - nije se niti dogodilo“, princip je kojim bi mogli opisati ovisnost javnosti o informacijama koje im pružaju mediji. Radi lakšeg razumijevanja složenih događaja i prikupljanja što većeg broja informacija o oružanom sukobu, javnost se u potpunosti priklanja medijima čija odgovornost raste iz dana u dan (Čerina, 2012: 105-109). Novi dan, nova vijest, nova kockica u mozaičkom portretu rata oslikanog u umovima gledatelja.

„Putem rigoroznog upravljanja informacijama, simboličnog upravljanja kriznim situacijama, putem samokontrole, ozbiljnosti u radu i sposobnosti empatije, mediji, a posebno, voditelji televizijskih vijesti i „twitteri“, mogu doprinijeti smirivanju tenzija unutar javnosti. Njihov ton, izbor riječi i slike koje se prikazuju ne samo da mogu spriječiti paniku, već mogu spriječiti i odmazdu protiv pojedinaca ili grupa koje su, prema mišljenju javnosti, povezane s počiniocima napada“ (Marthoz, 2018: 27).

U svrhu ovog istraživanja proučavat će se članci napisani u hrvatskim dnevnicima - Jutarnjem listu i Večernjem listu.

Jutarnji list su hrvatske dnevne novine, a s 25.000 primjeraka, na trećem su nakladničkom mjestu u Hrvatskoj. Izlaze u sklopu medijske kuće Hanza Media, a dostupne su u cijeloj državi kroz pet regionalnih izdanja. Prvi broj Jutarnjeg lista izašao je 6. travnja 1998. godine, a glasi

za „liberalan list, socijaldemokratskog usmjerenja, s težištem na točnosti i relevantnosti“ (www.hr.wikipedia.org, 2022).

Večernji list je hrvatski nacionalni dnevnik čije je sjedište u Zagrebu, a distribuira se po cijeloj Hrvatskoj. Prema podacima Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja nalazi se na drugom mjestu nakladničke liste tiskovina. Počinje izlaziti 30. lipnja 1959. godine pod tvrtkom Večernji list d.o.o. Prateći prvenstveno političke i kulturne teme, uz one o sportu i showbizzu, zastupa vrijednosnu politiku centra (www.hr.wikipedia.org, 2022).

3. IZVORI

Tri glavna faktora koja oblikuju izvještavanje o ratu su: vrijeme, prostor i pristup bojnopolju (Taylor 2009:68, prema Čerina 2012: 101). Nagli razvoj medijskih tehnologija bitno je skratio vrijeme za prikupljanje i obradu informacija o ratu. Novi mediji i razvoj novih tehnologija sa sobom su donijeli brzu razmjenu podataka, ali i nove izvore iz kojih se crpe ti podaci (Čerina 2012: 101-102). Rat u Ukrajini prvi je rat kojeg možemo nazvati medijskim. Ne samo da imamo pristup izravnim snimkama s bojišta, već su snimatelji oni koji se u tom trenutku bore za svoju zemlju. Pojavom društvenih mreža, broj izvora informacija s ratišta i ratu općenito, iz dana u dan raste, a pod upitnikom je njihova vjerodostojnost. Više nego ikada prije potrebno je provjeravati iz kojeg je kuta sfere rata protekla novonastala informacija, odnosno dezinformacija.

U dosadašnjim istraživanjima medijske reprezentacije rata u Ukrajini, barem kad su hrvatski mediji u pitanju, za ovaj je rad uvelike relevantan onaj autora Nenada Palca i Jadranke Garmaz naslovljen „Rat u Ukrajini: kvantitativno-kvalitativna analiza sadržaja na portalu Bitno.net“ iz 2023. Cilj tog istraživanja bio je utvrditi koliko i na koji način redakcija portala Bitno.net izvještava o ratu u Ukrajini te koja su tematska područja pri tome najzastupljenija. Korištena je, baš kao i u ovom radu, metoda analize sadržaja, na kvalitativnoj i kvantitativnoj razini, analizirano je 213 članaka objavljenih na portalu Bitno.net u 2022. godini koji se direktno odnose na obradu teme rata u Ukrajini. Rezultati istraživanja, pak, pokazuju značajno oslanjanje redakcije portala na izvanjske (agencijske) izvore i na kvalitativnoj i na kvantitativnoj razini (Garmaz i Palac, 2023: 1).

Osim toga, s obzirom na rezultate, na općoj se razini može vidjeti kako su članci objavljeni na portalu Bitno.net o ratu u Ukrajini, u prvom redu, usmjereni prema informiranju i podizanje svijesti čitatelja za posljedice koje on nosi za Europu (Garmaz, Palac, 2023: 30).

Kako se društvenim mrežama informacije šire u sekundi, treba čitatelje osvijestiti da se pomoću njih dijele brojne dezinformacije i manipulativne objave o ratu u Ukrajini. Takve vrste informacija mogu biti plasirane u službi unaprijed osmišljene propagande i ciljanih dezinformacijskih kampanja, ali i kao nesmotren pokušaj dobivanja što više klikova ili lajkova, odnosno utjecanja na što veći doseg objave (www.medijskapismenost.hr, 2022.).

Jedinstveni izazov za medije je upravo izvještavanje o ratu, radi zbrke i patnje koju uzrokuje takva kriza, radi žeđi za informacijama u realnom vremenu za kojim se teži, te političkih pitanja koja se javljaju i potrebe svakog od sudionika da kontrolira narativ (Marthoz, 2018: 47).

Dok iščekujemo nove vijesti, kako bi lakše plivali u moru informacija novih medija u kriznim vremenima, potrebno je provjeravati izvore vijesti i informacija, odgovorno djelovati u njihovom dijeljenju; odnosno ne vrijeđati i ne poticati govor mržnje na društvenim mrežama (www.medijskapismenost.hr, 2022.).

Uz informiranje na provjerenim portalima, postoje i portali za provjeru informacija koji su razotkrili velik broj dezinformacija vezanih za rat u Ukrajini. Za provjeru činjenica kreirana je mreža portala pod nazivom SeeCheck u kojoj u obliku bloga uživo s dezinformacijama o ratu u Ukrajini djeluju hrvatski Faktograf kao i fact-checking portali iz Bosne i Hercegovine, Srbije, Crne Gore i Slovenije (www.medijskapismenost.hr, 2022).

Ukrainefacts.org stranica je koju je pokrenula španjolska organizacija za provjeru činjenica, Maldita.es, a na kojoj je dostupan detaljan prikaz prozrenih dezinformacija iz cijeloga svijeta. Španjolskoj organizaciji pridružili su se i brojni drugi članovi Međunarodne mreže za provjeru valjanosti prikupljenih informacija (www.medijskapismenost.hr, 2022).

Sama potreba za egzistiranjem ovakvih mreža i portala otkriva nam snažan utjecaj viralnosti rusko- ukrajinskog rata. Koliko je potrebno provjeravati izvore iz kojih crpimo informacije o rusko- ukrajinskom sukobu, govori i istraživanje tvrtke NewsGuard koja prati pouzdanost novinskih kuća na cijelom internetu. Naime, kada su na društvenoj mreži TikTok testirali koliko je potrebno da korisnicima stignu lažni ili obmanjujući sadržaj o ratu u Ukrajini, došli su do zaključka da je potrebno samo nekoliko minuta za stizanje neistina na mobitel zaslona. Za samo 45 minuta korisnicima je cijeli *feed* pun i točnim i lažnim sadržajem, bez naznaka na to koji je izvor pouzdan, a koji ne (Beck, 2022: 37).

U ovom poglavlju istraživanja usredotočit ćemo se na izvore informacija u člancima Jutarnjeg i Večernjeg lista.

- U članku Večernjeg lista koji je objavljen na dan kada je sam rat započeo, izvori koji autor navodi su: ruski predsjednik Vladimir Putin, Ben Barry- viši stručnjak za kopneno ratovanje na Međunarodnom institutu za strateške studije, Sjedinjene Američke Države, sirijska opozicija te analitičari Janesa (www.vecernji.hr, 24.02.2022.).
- „Ukrajinci objavili koliko su uništili ruske vojne opreme, Rusi se javili sa svojim brojkama“ članak je Večernjeg lista za čije pisanje su korišteni sljedeći izvori: Facebook objava zamjenice ukrajinskog ministra obrane Hanne Malyar, objava na društvenim mrežama ombudsmana ukrajinske vlade Lyudmyle Denysove i ruski glasnogovornik ministarstva obrane Igor Konašenkov (www.vecernji.hr, 27.02.2022.).
- O teškoj situaciji u zemljama koje graniče s Ukrajinom za potrebe izvještavanja Večernjeg lista intervjuirani su svjedoci: volonter na ukrajinsko- slovačkoj granici Dominik Brichta i ukrajinska obitelj koju je početak rata zatekao u Slovačkoj (www.vecernji.hr, 28.02.2022.).
- U recima Večernjeg iz ožujka 2022. godine donesena je tužna priča o djeci koja su stradala u rusko- ukrajinskom ratu, a izvori koji su sudjelovali u izvještaju su ovoga puta hrvatski: poznati splitski neuropsihijatar Ivan Urlić, politolog i bivši diplomat Ivan Grdešić te profesor Amir Muzur s Fakulteta zdravstvenih studija riječkog Sveučilišta i bioetičar (www.vecernji.hr, 10.03.2022.).
- Jutarnji list u svibnju 2023. prenosi vijesti o ukrajinskom uspjehu postignutom rušenjem „čak šest nezaustavljivih raketa Knižal“ (www.jutarnji.hr, 16.05.2023.). Vrhovni zapovjednik ukrajinske vojske, general Valerij Žaluzni i ministar ukrajinske obrane Oleksij Reznikov sugovornici su koji su dokazali ovaj slučaj (www.jutarnji.hr, 16.05.2023.).
- Ukrajinska bitka za grad na istoku Ukrajine, Bahmut, bitka je o kojoj je Jutarnji izvijestio preko BBC-a, najveće korporacije za emitiranje radijskog i televizijskog programa u svijetu. BBC- evi izvori su: ukrajinski vojnik Miroslav Mikola, ukrajinski vojnik Jehven, ukrajinski predsjednik Volodimir Zelenski i ministar obrane Ukrajine Oleksij Reznikov (www.jutarnji.hr, 10.05.2023.).
- Scena evakuacije ukrajinskih vojnika sažeta je u rečenicama „Opća evakuacija! Pakirajte kofere!-kaže ruski vojnik. –Ne idem ja nikamo iz svoje kuće! –odgovara čovjek. –Otvorite vrata i spakirajte svoje stvari! Odlazite! Ponavljam, otvorite vrata!-

uporan je Rus (www.jutarnji.hr, 09.05.2023.). Snimka s Twittera Antona Geraščenka, savjetnika u ukrajinskom Ministarstvu unutrašnjih poslova poslužila je kao resurs za objavljeni tekst (www.jutarnji.hr, 09.05.2023).

Osim kad je riječ o analizi u kojima su autori naši hrvatski novinari, koji daju doprinos slici rata svojim znanjem i promišljanjima, možemo uočiti kako su izvori u člancima Jutarnjeg lista i Večernjeg lista najčešće lica vlasti, ministarstva obrane, ljudi iz elitnog vrha Rusije i Ukrajine.

To bi trebalo ukazivati na vjerodostojnost iskaza koje nam donose naši mediji, ali i na ozbiljnost tog narativa. Često su i sami sudionici poput vojnika i ljudi koji se nađu na terenu u trenutku izvještavanja, izvori navedeni u člancima. To također upućuje na istinitost prenesenih događaja, ali i na osjećaj zbilje koju nam takvi izvori prenose.

Kada je riječ o objavama s društvenih mreža, poput Facebooka ili Twittera radi se o prenošenju objava upravo profila ljudi koji se nalaze u politički bitnoj ulozi rusko-ukrajinskog sukoba. Navedeni su savjetnik u ukrajinskom Ministarstvu unutrašnjih poslova Anton Geraščenko i zamjenica ukrajinskog ministra obrane Hanna Malyar kao pravi primjeri opisanog.

„Samo „sveobuhvatno novinarstvo“ može njegovati raznolike izvore informacija, bez obzira na to da li su ti izvori osobe, udruženja ili institucije. To je od ključne važnosti, kako bi bila ponuđena pluralistička, uravnotežena vizija udarnih vijesti“ (Marthoz, 2018: 40).

Kako bi objasnili podrobnosti napada nužno je težiti prikupljanju informacija iz različitih izvora, ali je u suvremenom izvještavanju o ratu jednako tako nužno provjeriti svaki izvor koji dođe do stola redakcije (Marthoz, 2018: 40).

4. FOTOGRAFIJE

Prema definiciji iz Velikog rječnika hrvatskog jezika, fotografija je proces izrade slike na osjetljivoj površini filma ili ploče uz pomoć svjetla (Anić, 2004: 120). Fotografija može biti korištena za prikazivanje stvarnosti, ali i umjetnosti. Vid je za čovjeka veoma važno osjetilo jer najveći dio svih poruka upamtimo ako ih upotpunimo vidom. Najpouzdaniji i najprecizniji medij za pohranjivanje vidnih podataka je upravo fotografija. Vjernost i preciznost u prenošenju slike čini je privlačnom u upotrebi izvještavanja (Žerjav, 2011: 6).

Ratna fotografija objedinjuje sve aspekte fotografije koje sadržajno pokrivaju rat, njegove aktere, ratna razaranja, zločine, ali i preglede ratne svakodnevice (www.hr.wikipedia.org, 2021).

U medijskom izvještavanju o ratu, fotografije se danas nalaze u središtu pozornosti. Odvlače čitateljevu pažnju, a imaju sposobnost pričanja priče više od stotine ispisanih riječi novinara. Fotografije, osim što donose događaje koji su se uistinu zbili, snažno utječu na ljudske emocije.

Fotografija je moćni alat za prikazivanje događaja jer govori „ovo je bilo, njezin je referent „zbilja postojao“, stoga funkcionira kao indeksni znak (www.pogledaj.to, 2013).

Sirove slike rata donose pogled na rat iz temelja, budeći u ljudima egzistencijalne strahove, uzbuđenja i užase ratovanja. Instinktivni prizori nasilja u ratu dostupniji su nego ikada prije kroz globalne komunikacijske mreže i komunikacijske tokove (Cottle, 2009: 126, prema Čerina 2012: 106).

„Naši stavovi prema tim slikama, naša definicija njihova značenja – naše prepoznavanje njihovih stvarnosti – ovisi puno o onome što su mediji izabrali, ispustili, oblikovali i interpretirali“ (Watson, 2008: 6, prema Čerina, 2012: 102).

4.1. Fotografije u člancima Jutarnjeg i Večernjeg lista

Slika 1. Izbjeglance iz Ukrajine

Izvor: www.vecernji.hr, 24.02.2022.

Slika 2. Mučne scene na granici

Izvor: www.večernji.hr, 28.02.2022.

Slika 3. Gužva na graničnim prijelazima

Izvor: www.večernji.hr, 11.03.2022.

U člancima Večernjeg lista često nailazimo na slike izbjeglica, odnosno Ukrajinaca koji su morali napustiti svoje domove. Slike koje pričaju o milijunima ljudi koji su natjerani emigrirati

u sigurnije dijelove Europe, u potrazi za novim domovima. Ljudi koji nose život u jednom kuferu, djeca u naručjima majki, šatori puni ljudi prizori su koji u nama izazivaju sućut, potrebu za pomoći jedni drugima, tugu i nemoć.

Slika 4. Ukrajinski trofeji

Izvor: www.večernji.hr, 01.03.2022.

Slika 5. Ukrajinski trofeji

Izvor: www.večernji.hr, 01.03.2022.

U članku Večernjeg lista iz ožujka 2022. godine, pod naslovom „Ima li tko hrabrosti da zaustavi Putina“, nailazimo i na ove dvije fotografije ruskih tenkova koji su razorili ukrajinske gradove (www.večernji.hr, 01.03.2022). Fotografije se mogu interpretirati kao ruski trofeji kojima su osvojeni dijelovi ukrajinskih gradova.

Slika 6. Slika djevojčice iz Ukrajine

Izvor: www.večernji.hr, 28.02.2022.

Slika 7. Slika djevojčice s granice

Izvor: www.vecernji.hr, 28.02.2022.

Slika 8. Novi životi u ratnoj Ukrajini

Izvor: www.jutarnji.hr, 13.03.2022.

I u Jutarnjem i u Večernjem listu objavljene su fotografije djece. Dječja lica u nama izazivaju jake emocije, na djecu smo uvijek najosjetljiviji, najranjiviji. Čak i kada izraz njihovih lica, kao

što se može vidjeti na fotografiji djevojčice u ružičastoj jakni, nije tužan, u našim će se srcima stvoriti osjećaj tuge.

Večernji list donosi i slike vladara suprotstavljenih zemalja.

Slika 9. Predsjednik Rusije Vladimir Putin

Izvor: www.vecernji.hr, 08.03.2022.

Slika 10. Predsjednik Rusije Vladimir Putin

Izvor: www.večernji.hr, 08.03.2022.

Predsjednik Rusije, Vladimir Putin u svim člancima, gotovo je uvijek u istom izdanju. Hladnog, ozbiljnog pogleda, obučen u tamnoplavo odijelo, s rukama položenim na veliki stol u njegovom uredu, odaje dojam moćnog i odlučnog vladara.

Slika 11. Predsjednik Ukrajine Volodimir Zelenski

Izvor: www.večernji.hr, 03.03.2022.

S druge strane, ukrajinski predsjednik, Volodimir Zelenski, uvijek je obučen u obične, vojne zelene majice ili jakne maslinastih nijansi. Većinski je uhvaćen u razgovoru s građanima ili vojnicima, a iz pogleda mu očitavamo toplinu, zabrinutost, ljudskost. Iz tog razloga ljudima se s njim veoma lako poistovjetiti.

Iako dijele isto ime, u nastupu i načinu odijevanja potpuno se razlikuju. Dok je jedan bivši glumac, drugi je bivši špijun, jedan je naviknut na svjetla reflektora, a drugi se vješto skriva iza kulisa (Beck, 2022: 17).

„Zelenski svojeg ministra obrane grli, Putin suradnike drži na tolikom razmaku da ga se ni u troskoku ne može savladati; Zelenski je u jednostavnoj uniformi, Putin u odijelu, bijeloj košulji i stijesno vezanom kravatom; Volodimir redovno objavljuje gdje je, Vladimir je na tajnoj lokaciji; Ukrajinac se javlja iz ruševina, Rus iz divovskog mauzoleja; predsjednik Rusije daje priopćenja, predsjednik Ukrajine tvita“ (Beck, 2022: 17).

5. PREZENTACIJA PUTINA I ZELENSKOG

U britanskom javljanju u Londonu, putem videopoziva, predsjednik Volodimir Zelenski obratio se i više nego jasno za Britance, obzirom da je iskoristio dvije najsnažnije rečenice najslavnijeg dijela govora britanskog ratnog premijera Winstona Churchilla izrečena čak u tom istom parlamentu davne 1940. godine. „Nastavit ćemo se boriti za svoju zemlju, pod svaku cijenu. Borit ćemo se u šumama, na plažama, na ulicama.“ (Beck, 2022: 15).

Zelenski većinski nastupa s motivacijskim govorima poput ovog, a to iščitavamo i iz članaka Jutarnjeg i Večernjeg lista. „Zelenski: Od početka invazije nisam spavao, ali preživjeli smo, i učinit ćemo sve da pobijedimo“ (www.večernji.hr, 24.02.2023), naslov je Večernjeg lista koji opisuje govor ukrajinskog predsjednika na godišnjicu od početka rata.

- „Postali smo jedna velika vojska u kojoj svi daju svoj doprinos“, rekao je. Opisao je 2022. godinu kao godinu otpora, hrabrosti, boli i jedinstva. "Glavni je zaključak da smo preživjeli. Nismo poraženi. I učinit ćemo sve da pobijedimo ove godine!"“ (www.večernji.hr, 24.02.2023.).
- „Što je suprotno glazbi? Tišina razrušenih gradova i ubijenih ljudi. Ispunite tišinu svojom glazbom. Ispunite je danas, da ispričate našu priču. Podržite nas na bilo koji

način. Bilo koji, ali ne tišinom“ (www.večernji.hr, 04.04.2022.). Ovim se riječima obratio Zelenski na dodjeli nagrada Grammy u Las Vegasu.

Iz navedenih primjera očito je da su motivacijski govori jedno od jakih oružja kojima se služi Zelenski, a u ljudima bude nadu i povjerenje u govornika. U motivacijskim govorima „važno je isticanje zajedničkih vrijednosti i višestruko isticanje zajedničkog cilja, prisjećanje vlastitih uspjeha (ili možda neuspjeha), vlastitih dvojbi, razočaranja, ali i pobjeda koje su uslijedile“ (Kišiček i Stanković, 2014: 107).

„Da se rat kojim slučajem vodi riječima, Zelenski bi već bio pobjednik“ (Beck, 2022: 18). Dok bi Zelenski govorima pobijedio, Putin svoje koristi kako bi prijetio, obmanjivao, širio strah i mržnju.

„Nasilje nalazi svoje jedino utočište u laži, a laž svoju jedinu podršku u nasilju. Svaki čovjek koji je izabrao nasilje kao sredstvo, neupitno mora izabrati laž kao pravilo“ (Aleksandar Soženjicin prema Beck, 2020: 15).

- „Govor koji je zaprepastio svijet: Otvoreno prijeti zločinom bez premca i toga se ne stidi!“ (www.jutarnji.hr, 24.02.2022.), „U pokušaju da obrani svoju ‘specijalnu vojnu operaciju’ u Ukrajini, ruski predsjednik kazao je da su ruske trupe radile na "osiguranju sigurnosti" na "povijesnim područjima" zemlje“ (www.jutarnji.hr, 21.02.2023), naslov jednog članka i paragraf iz drugog, u Jutarnjem listu, potvrda su prijetnjama i lažima kojima se služi Putin u izravnom obraćanju.

Također, Putin koristi medije kako bi raširio svoju ideologiju i kako bi ukazao da je njegova ideologija ispravna, a da je Zapad taj koji predstavlja prijetnju za cijeli svijet.

„Ideologije služe da legitimiraju moć i neravnopravnost. Slično pretpostavljamo da ideologije prikrivaju, skrivaju ili drugačije zamućuju istinu, stvarnost ili interes društvenih tvorbi“ (van Dijk, 2006:186). Ideologija ideje „ruskog svijeta“ pojavile su se i u Putinovom eseju „O povijesnom jedinstvu Rusa i Ukrajinaca“ iz srpnja 2021. godine. Tada je esej bio odbačen pod ludim uratkom čovjeka koji je opsjednut drevnom poviješću, a danas se može čitati kao manifest za Putinov rat protiv Ukrajine (www.jutarnji.hr, 09.03.2022.).

Dade se zaključiti kako su zaraćeni predsjednici sušta suprotnost sami po sebi, a tako su i potpuno različiti njihovi javni nastupi u medijima, kao i način na koji ih doživljavaju oni kojima su prezentirani.

Vođa je u psihologiji, osoba koja posjeduje dominantan položaj u društvu u odnosu na utjecaj koji ima na ciljeve skupine i standarde ponašanja njezinih članova. Ponekad se naziv vođa koristi samo kada njegova moć i utjecaj potječu iz privrženosti sljedbenika i njihove odlučnosti za prihvatiti takav utjecaj. U politologiji, vođa je naziv za nositelja političke vlasti ili predvodnika određene političke, društvene ili vojne skupine koja se zasniva na autoritetu jedne osobe. Max Weber kaže da je načelo vođe srodan organizacijama koje se baziraju na karizmatikom autoritetu, čiji je temelj vjerovanje u nadnaravne sposobnosti vođe (www.enciklopedija.hr, 2023).

Vođa Rusije, predsjednik Vladimir Putin, glavni je lik ovog poglavlja, a analizirat će se kako su ga okarakterizirali Jutarnji i Večernji list u svojim člancima.

- Kroz samo nekoliko naslova članaka Večernjeg lista može se vidjeti kakvu sliku ruskog vođe imaju hrvatski mediji. „Kako je Putin sa svojim batinašima preuzeo medije i uveo strahovladu: Kijev pada u krvi, a Rusi slave oslobodilačku vojsku“ (www.večernji.hr, 25.02.2022.), „Tomislav Krasnec: Putin je spreman riskirati stotine tisuća ljudskih života. Ja se bojim da će ovo trajati godinama“ (www.večernji.hr, 28.02.2022.), „Čovjek koji je pomno gradio imidž Rusije, uništio ga je u jednom danu!“ (www.večernji.hr, 28.02.2022.), „Vidite li što je zlobni Putin upravo napravio, počela je nova era! Zelenski ovo ne gubi čak i da pogine!“ (www.večernji.hr, 09.03.2022.). Kada bi spojili naslove članaka koji govore o Putinu, to bi moglo zvučati otprilike ovako: Zlobni Putin u jednom danu uništio je sliku Rusije, a s oslobodilačkom vojskom, spreman je riskirati i tisuće ljudskih života.
- „Kao da za sebe ima neka druga mjerila u odnosu na ostali svijet, kao da je njemu sve dopušteno. Putin smatra da nekadašnji dijelovi SSSR-a, koji su postali samostalne države, ipak pripadaju Rusiji, a njegova je uloga da ih Rusiji i vrati. I to baš on. Putin očito misli da ne radi ništa protiv prirodnih zakona i prema njegovu mišljenju prirodni je zakon da je Ukrajina sastavni dio Rusije. Dileme nema, on ima diktatorski način funkcioniranja u samoj Rusiji. Takav kult ličnosti u Rusiji nije postojao od Staljina. On je svoj imidž pomno gradio sve ove godine otkako je na vlasti. Našao je način komuniciranja koji je velikom dijelu Rusa prihvatljiv. A onda je shvatio da bi i izvan granica Rusije trebao pokazati tu svoju veličinu i moć.“, tako je za Večernji list hrvatska psihologinja Mirjana Nazor opisala Vladimira Putina (www.večernji.hr, 25.02.2022.).
- Ruskog predsjednika Vladimira Putina često se uspoređuje s Adolfom Hitlerom. Tako u člancima Jutarnjeg lista nailazimo na naslove: „Brigadir Putin“ kao i „kaplar Hitler“

uvjeren je u svoj vojni genij: ‘Recept za propast! Znae kako smo zvali takve mudrace?’ (www.jutarnji.hr, 17.05.2022.), „Putin je upravo donio odluku po uzoru na Hitlera. To za Ruse ne može izaći na dobro“ (www.jutarnji.hr, 24.09.2022.). Preponosan je da bi priznao vojne zapovjednike, uvjeren je u svoju taktičku briljantnost i kada je riječ o vojnoj strategiji radije se pouzdaje u sebe samog.

- „Jasno, Putin je lud, iracionalan i zao, on je novi Hitler, a Rusi podanici četvrtog rajha, što nas odvodi daleko od konkretnih patnji koje je ponovno ljudima prouzročio čovjek“ riječi su novinara Večernjeg lista koji analizira rat u Ukrajini (www.večernji.hr, 12.03.2022.).
- U člancima često možemo pročitati konstatacije „Putin diktator“ ili „Putinova diktatura“. Diktatura je oblik vladavine čije je glavno svojstvo da jedna osoba, odnosno diktator, vlada neograničenom moću (www.hr.wikipedia.org, 2022.). U intervjuu za Večernji, hrvatski profesor psihologije prof.dr.sc. Boris Blažinić kaže da je Putin „grubi individualist“, tj. da je sam sebi dovoljan. Naš ugledni psiholog u daljnjoj analizi Putina govori kako ruski predsjednik voli sam preuzimati izazove, karizmatičan je i ima golemu snagu i volju kada je riječ o vlastitim uvjerenjima. „Može djelovati agresivno, zahtjevno i koristiti tupu interpersonalnu silu kako bi se postigli rezultati. Njegova stvarna motivacija njegova je želja osigurati da ništa ne sprečava napredak u međusobnom odnosu ljudi, uključujući i sebe“ (www.večernji.hr, 08.03.2022.).

Iako njegovo ime potječe od riječi „vladati“ i „mir“, što zajedno znači vladati u miru, Vladimir Putin, moćni predsjednik Rusije, u medijima je predstavljen u čistoj suprotnosti sa značenjem svoga imena, Putin = izazivač nemira.

6. EPITETI I METAFORE

6.1. Epiteti

Riječi koje stoje uz imenice daju slikovitije i jače značenje. Te ponekad kratke, ali značajne i jasne dodatke nazivamo epitetima. U službi su figura riječi, a definiraju se kao „pridjevi koji se dodaju imenici s ciljem da se naglasi pojedino svojstvo ili vrijednost značenog bića, stvari ili pojave, da se izraz učini snažnijim, uvjerljivijim, slikovitijim“ (Bagić, 212: 110).

Prvoga dana rata, u naslovu članka Večernjeg lista stoji: Rusija u svakom segmentu nadmoćna - više vojnika, bolja oprema, suvremenija taktika (www.večernji.hr, 24.02.2022). Epiteti koji predstavljaju Rusiju kao dominantnog suparnika, a iščitavamo ih već iz naslova, jesu: nadmoćna, bolja, suvremenija. Nasuprot ruskoj vojsci, u sljedećim recima, epitetima su ukrašene ukrajinske snage kao „ranjive na zračne i raketne napade“ (www.večernji.hr, 24.02.2022).

Nit vodilja ovoga rada, a prema Bagiću (2012: 51) bit će utjelovljena u jednoj riječi: antiteza. Antiteza je figura misli kojom se izražavaju suprotnosti u iskazu povezivanjem dviju riječi, sintagmi ili rečenica oprečnog značenja (Bagić, 2012: 51). Antiteza se ubraja u osnovne georgijanske figure, a služi kao prikladno sredstvo u izražavanju sukoba ideja ili emocija, dramatziranja, polemičkog uvjeravanja, ponekad i izazivanja smijeha (Bagić, 2012: 51).

Kao antiteza u radu mogu biti suprotstavljeni: dvije slike ili heroji, nazvani antagonisti u literaturi; dvije različite pojave, stanja ili objekti; varijante kvalitete jedne pojave ili predmeta (kada autor otkriva objekt s različitih strana); autor svojstva jednog predmeta suprotstavlja svojstvima drugog (www.thestrip.ru, 2020). „Ono što je pravda za jednu stranu besmisleno je nasilje za drugu“ (Đipalo, 2014: 88). Suprotstavljene su dvije strane, a polemizirati se može na čijoj je strani pravda; antiteza kao bitno svojstvo polemike, čija je bit suprotstavljanje, bit će temelj ovog istraživanja (Bagić, 2012: 53). Njome je pružena „oštra retorička suprotnost slika, stanja ili koncepata koji su međusobno povezani unutarnjim značenjem ili zajedničkom strukturom“ (www.thestrip.ru, 2020).

- „Dječaci koji jecajući s vrećicom u ruci bezvoljnim, teturavim koracima pješice prelazi poljsku granicu, hodajući ispred grupice odraslih poput starca koji nosi sve breme svijeta na svojim krhkim plećima jedan je od simbola patnje civila u Ukrajini djece, žena, starijih, nemoćnih. On je preživio, sačuvao je goli život za razliku od mnoge ubijene djece, ali s kakvim će se posljedicama to dijete nositi i kad rat završi?“ (www.večernji.hr, 10.03.2022.).
- „Bezvoljnim, teturavim koracima, krhkim plećima, goli život, ubijene djece“ izrazi koji su pojačali opis zločina rata do te mjere da nijedan čovjek nije mogao ne imati cjelovitu sliku prenesenog prizora u dubini svog promišljanja (www.večernji.hr, 10.03.2022.).
- U travnju 2023. godine Jutarnji objavljuje nove strahote koje se događaju u zemlji napadača; vojnici koji se vraćaju s ratišta čine nedjela u vlastitim domovima.

„Ozloglašeni slučaj“, „pomahnitali borac“ definiraju vojnike koji u „Putinovoj Rusiji“ „ubijaju, siluju i napastuju“ vlastitu djecu (www.jutarnji.hr, 25.04.2023.).

- 28. veljače 2022. Večernji prenosi situaciju koja je slična u svim graničnim zemljama s Ukrajinom. „Kolone izbjeglica iz Ukrajine, uglavnom žena i djece, krenule su prema Europskoj uniji. Ljudi stižu na slovačku i mađarsku granicu u bijegu od Putinovih raketa i tenkova“ (www.večernji.hr, 28.02.2022.). „Mučne scene“, „umorna lica“, „izraz olakšanja“ „opći kaos na cestama“, „užasna gužva“ jedni su od primjera navedenih u iskazu o ljudima koji su zatečeni ratom bili primorani napustiti svoje rodne krajeve (www.večernji.hr, 28.02.2022.).

Igra odabranih riječi daje tekstu novu dimenziju značenja. Mediji imaju pravo odabrati izraze kojima će se služiti upravo zbog slobode izražavanja i uredničke politike, ali moraju biti svjesni konotacije koju one nose. Riječi su te koje se priklanjaju jednoj strani oružanog sukoba, kao kada netko govori o „zločincima“, dok drugi govore o „žrtvama“ (Marthoz, 2018: 56).

Kada razmatramo riječi možemo se voditi pitanjima iz priručnika Roya Petera Clarka:

1. Koje je doslovno značenje riječi ili izraza?
2. Ima li ta riječ ili izraz bilo kakve konotacije, tj. asocijacije koje su pozitivne ili negativne?
3. Na koji način ta riječ korespondira s onim što se zapravo događa na terenu?
4. Koja grupa (ponekad nazvana „govorna zajednica“) preferira jedan izraz umjesto drugog, i zašto?
5. Sadrži li ta riječ ili izraz „emotivno značenje“? Koliko daleko nas odvodi od neutralnog?
6. Da li mi ta riječ pomaže da vidim, ili me sprječava da vidim? (Clark, 2015, prema Marthoz, 2018: 59).

Rat koji je potkrijepljen brojnim izrazima, izvještavan iz raznih kuteva, dobiva prvu sliku koju prenose hrvatski mediji. Nepobitna je činjenica izražavanja sućuti i supatnje s ukrajinskim narodom, kao i slika Rusije kao agresora koji vrebaju iz zasjede. Upotrijebljeni epiteti uz birane riječi hrvatskih novinara dali su oružanom sukobu prvu konotaciju.

6.2. Metafora

Svaki rat sam je po sebi, teško objašnjiv, kako onda objašnjavajući ga koristimo riječi prenesena značenja? Izvještaji o ruskoj invaziji na Ukrajinu prepuni su prenesenih značenja, a Bagić (2012: 187) objašnjava da „metafora reorganizira naše viđenje svijeta, pokreće imaginaciju, obogaćuje percepciju, a iskazu priskrbljuje neposrednost i slikovitost“.

Već spomenuta, rusko ukrajinska borba uspoređena je s dvobojom između Davida i Golijata (www.jutarnji.hr, 24.02.2022.), u kojemu je Ukrajina predstavljena kao običan, slab čovjek, Izraelac David, a gorostasni, nemilosrdan div Golijat stoji u ulozi Rusije. Rat Rusije i Ukrajine u prenesenom je značenju, veliki izazov za Davida.

- „Putin je do prošlog tjedna možda mogao uživati auru pametnog gospodarskog preporoditelja Rusije, ali sada, kad rubalj dramatično pada, a međunarodna pričuva Banke Rusije je paralizirana, ni ta aura možda neće potrajati“ (www.večernji.hr, 01.03.2022.). Ruski vladar Vladimir Putin rat opravdava ujedinjenjem i preporođenjem cijele nacije, a razradivši detaljno opisani koncept, zrači snagom te politike поближе dočaranom u tekstu, kroz „auru“.
- „Zapad ga je pokušao odvratiti od dugo planirane invazije pripremom i porukama da će cijena koju će Rusija platiti biti previsoka, da nije vrijedna rizika (www.večernji.hr, 01.03.2022)“. Cijenu koju će platiti ili je već platila Putinova Rusija, neće biti moguće platiti rubljima, jer autor teksta aludira na cijenu sankcija i nepodržavanja zemalja zapadnog svijeta.
- U potpuno drugačijem svjetlu, pod do sad neviđenim svjetlima reflektora, prikazana je Rusija u članku Jutarnjeg lista iz svibnja 2023. godine. „Veliko poniženje za Rusiju; Ukrajinci tvrde: Srušili smo čak šest „nezaustavljivih“ raketa Kinžal!“ (www.jutarnji.hr, 16.05.2023.). Već u prvom retku teksta upotrijebljena je kraljica stilskih figura, metafora; „Ukrajina je u ovom ratu uspjela razbiti puno mitova o moći ruske vojne sile“ (www.jutarnji.hr, 16.05.2023.). Je li moć Rusije uistinu nestvarna poput mitova o nadnaravnim bićima, precima i junacima koje se prenose s naroda na narod?

Još u antičko doba metaforu se naziva kraljicom figura; ostavlja najjači dojam, stoga je i pisci najčešće koriste. Ona je spojnica udaljenih iskustvenih područja i sfera svijeta, isprepliće

različita osjetila i osjete, a posjeduje osobinu ubrzavanja ili usporavanja komunikacije (Bagić, 2012: 187).

- U članku koji je poslužio kao primjer korištenih epiteta, a izašao je u Jutarnjem listu, nalazimo i dva primjera metafore. Vojnici koji su se vratili s bojišta i počeli činiti nedjela u svojoj okolini pokrenuli su „val zločina“ koji je zapljusnuo Rusiju, prenosi www.jutarnji.hr, 25.04.2023. Kada te zapljusne val, to je većinom pojava koja te ostavi iznenađenim, a kada državu zapljusne val zločina, poruka je koja snažno prenosi i stavlja naglasak na posljedice nebrojenih dana provedenih u moru rata.
- „Još jedan ozloglašeni slučaj onaj je 23-godišnjeg Aleksandra Jonkina, ranjenog dragovoljca, koji je signalnim pištoljem izazvao pakao u noćnom klubu u studenom- u požaru u gradu Kostroma na zapadu Rusije poginulo je ukupno 13 osoba“ (www.jutarnji.hr, 25.04.2023.).

Radost postojanja koju posjeduju mladi može stvoriti raj na zemlji, a ovaj je mladić, suočivši se s očajem rata, uspio izazvati pakao u zapadnom dijelu Rusije.

- „Putin igra ruski rulet, znajući gdje je stavio metak“ jedna je od rečenica članka Večernjeg lista pod naslovom „Putinov ruski rulet: on je politički gubitnik čak i ako dobije rat“ (www.večernji.hr, 28.02.2022). Prema definiciji ruski rulet je izraz za trivijalnu i moguće smrtonosnu igru na sreću u kojoj je glavni alat revolver (www.sh.wikipedia.org, 2020). Dok se ruski vladar igra ruleta, njegova bi zemlja potencijalno mogla završiti o prosjačkom štapu, prenosi Večernji.
- „Ako su mu i nacisti prijetnja, onda je Putin u nekim drugim ratovima. Iako mu vojska napreduje, čini se sporije nego što je planirao, ruski predsjednik neće dobiti rat, čak da Ukrajinu položi na obje plećke“ (www.večernji.hr, 28.02.2022.).
- Čak i da Putin poput hrvača uspije izvesti zahvat zvan „tuš“ kojim se suborca obori na pod i dovede u podčinjen položaj, uspjeh mu nije zagarantiran. Odnosno da vlasti Ukrajine padnu na leđa s objema lopaticama čvrsto pritisnutima za podlogu, to nije ukrajinski kraj (www.hr.wikipedia.org, 2023.).
- „Putin ne pokazuje lice čovjeka koji ne bi trebao neku drugu pomoć, da zaustavi veliku agresivnost; on je godinama u panici da će NATO stegnuti obruč oko Rusije; njegov strah postao je sasvim bezrazložan onoga časa kad je umjesto diplomacije izabrao vojni odgovor, da Ukrajincima uskrati pravo na državu“ (www.večernji.hr, 28.02.2022.).

- NATO koji će oko Rusije stegnuti obruč u prenesenom će značenju okružiti neprijatelja sa svih njegovih strana, a autor teksta upućuje na uključivanje ostatka svijeta u rusko-ukrajinski sukob.
- U intervjuu za Večernji, ukrajinski novinar Yehven Stepanenko izjavio je da je „radio u Rusiji kao redatelj u kazalištu i na televiziji“ (www.večernji.hr, 03.03.2022.). Htio je kazati kako se o ratu izvještava kao da se igra svojevrsna predstava, u kojoj su glavni akteri Rusija i Ukrajina.

Definicija iz Aristotelove *Poetike* jedna je od prvih i najutjecajnijih definicija metafore, a glasi da je metafora „prijenos naziva s predmeta koji označava na neki drugi, i to ili s roda na vrstu, ili s vrste na rod, ili s vrste na vrstu, ili po analogiji“ (Aristotel, 1983, prema Bagić, 2012: 191). Pod nazivom metafore, retorika i stilistika prihvatile su upravo Aristotelov prijenos po analogiji. Taj prijenos objašnjava po principu „kada se jednako odnosi drugo prema prvom kao četvrto prema trećem; pjesnik će naime upotrijebiti četvrto umjesto drugoga ili drugo umjesto četvrtoga“ (Aristotel, 1983, prema Bagić, 2012: 191). U svijetu retorike Aristotel je istaknuo kako se to izražajno sredstvo „naročito odlikuje jasnoćom, dopadljivošću i neobičnošću“ te da se „nitko pronalazačenju metafora ne može naučiti od drugoga“ (Aristotel, 1983, prema Bagić, 2012: 191).

Jako sažet, ali snažan opis metafore, koja u ovom istraživanju, dodatno naglašava situacije u ratu, daje Kvantilijan, ovim riječima: „metafora povećava punoću govora tako što zamjenjuje riječi i pozajmljuje ono čega on nema i, najzad, uspijeva izvršiti vrlo težak zadatak tim što svakoj stvari daje ime“ (Bagić, 2012: 191).

- Članak Jutarnjeg lista iz ožujka 2023. izvještava o situaciji u ukrajinskom gradu Bahmutu: „Ukrajinci u Bahmutu drže još par ulica: ‘Pogledajte kako nas napadaju. Drogirani su!’“ (www.jutarnji.hr, 10.05.2023.).
- Ukrajinski predsjednik Volodimir Zelenski spomenuti grad naziva „utvrdom ukrajinskog morala“ (www.jutarnji.hr, 10.05.2023.), ukazujući na čvrstu zajedničku emociju ukrajinskog naroda koja se u njima nakupila braneći svim silama upravo Bahmut.
- "Već smo promijenili mišljenje svijeta o ukrajinskoj vojsci, a imamo još aseva u rukavu" rekao je za BBC - , ukrajinski vojnik Jehven (www.jutarnji.hr, 10.05.2023). „Toliko toga neočekivanog i pohvale vrijednog donijela je ukrajinska vojska otkada je krenuo

oružani sukob, a još uvijek nije izvukla najjače igraće karte“, metaforički je svjedočio ukrajinski vojnik Jehven.

„Bit metafore jest razumijevanje i doživljavanje jedne vrste stvari pomoću druge“ (Lakoff i Johnson, 2015: 5). Lakoff i Johnson u svojoj knjizi „Metafore koje život znače“ došli su do zaključka kako je metafora prisutna u svakodnevnom životu, ne samo u jeziku, već i u mišljenju i djelovanju (Lakoff i Johnson, 2015: 3). U tekstovima koji govore o ratu u Ukrajini, metafore pridonose jasnijem prikazu i jedne i druge strane, kada je riječ o Ukrajini, jednako kao i o Rusiji. Metaforama na koje nailazimo u člancima, podiže se ton čitavog teksta, naglašava se karakter i postupci glavnih aktera rusko-ukrajinskog sukoba, Putina i Zelenskog.

7. HRABRI BRANITELJI I ŽRTVE

Termin topos se u suvremenim rječnicima najčešće definira na dva načina: kao retorički i kao književni pojam. U književnosti je topos opća tema ili motiv, a u retorici služi kao središnja tehnika te znanosti. U Rimsko doba Kvintilijan govori o toposima kao o „skrivenim mjestima gdje prebivaju argumenti, odakle ove treba izvlačiti“. Kasnije se termin topos koristio kao intelektualni izvor ili područje gdje se nalaze dokazi za bilo koji diskurs (Crowley i Hawhee, 2009: 117-119, prema Oraić, Tolić, 2011: 132).

U ovom poglavlju istraživanja proučavat će se hrabrost Ukrajinaca koji su jedan od toposa koje nalazimo u člancima Jutarnjeg i Večernjeg lista.

- „Potukli smo neprijatelja bez oružja. Iskreno se divim herojskim civilima Konotopa, Baštanke, Energodara, Melitopolja i drugih gradova i sela Ukrajine koji ne dopuštaju okupatorima napredak. Civili im blokiraju ceste, izlaze ispred neprijateljskih vozila. To je vrlo opasno, ali je isto tako iznimno hrabro“, riječi su ukrajinskog predsjednika Volodimira Zelenskog nakon samo tjedan dana ruske invazije na Ukrajinu (www.vecernji.hr, 03.03.2022.). Tako je u početku rata, Zelenski dizao moral svome narodu, upirući na njihovu hrabrost i veliko srce koje kuca za svoju zemlju Ukrajinu, kao najveće i najvažnije oružje protiv ruske vojske.
- Česti su članci o građanima koji su se samoinicijativno izlagali u središte bitke, ne mareći toliko za svoj život, koliko za spašavanje svojih sugrađana. Primjer jednog takvog je 36-godišnji Ukrajinac Mihailo Purišev. „Priča o heroju koji je crvenim

kombijem spasio preko 200 civila u Mariupolju: 'Najstrašnije je kad sve utihne'“ naslov je članka Večernjeg lista koji opisuje hrabri čin spomenutog civila. Naime, svojim kombijem je evakuirao preko 200 ljudi iz Mariupolja koji je tada bio središte ruske okupacije, te je na taj način potaknuo i druge civile da učine isto (www.večernji.hr, 30.4.2022.).

- „Dana 6. ožujka 2023. na društvenim mrežama objavljen je još jedan dokaz ruskih ratnih zločina. Cijela Ukrajina vidjela je strijeljanje ukrajinskog branitelja. Video herojske smrti Oleksandra Matsievskyija postao je viralan u roku od jednog dana i nikoga nije ostavio ravnodušnim”, paragraf je iz teksta Večernjeg lista koji prikazuje tragičnu smrt ukrajinskog branitelja (www.večernji.hr, 09.03.2023.) „Slava Ukrajini!“, uzvikuje Ukrajinac i odmah pada pokošen iz strojnice (www.večernji.hr, 09.03.2023.), najveći dokaz hrabrosti Ukrajinaca iščitavamo iz posljednje rečenice Oleksandra Matsievskyioga koji je dao život za svoju domovinu.

Pišući o vojnicima i civilima koji su hrabro branili Ukrajinu, hrvatski novinari poistovjetili su Domovinski rat u Hrvatskoj s ratom u Ukrajini. Listajući portale Jutarnjeg i Večernjeg lista, neizbježni su postali članci usporedbe i poistovjećivanja ova dva sukoba.

- „'Za bitku – spremni!' Ukrajinski branitelji prepjevali Thompsonovu 'Bojnu Čavoglave', poslušajte kako zvuči“ (www.večernji.hr, 24.06.2022.), prenosi Večernji list u tekstu koji opisuje kako je ukrajinski branitelj Daniel prilagodio poznatu Thompsonovu pjesmu koja je bila jedna od himni Domovinskog rata.
- „Iz hrvatske perspektive, neizbježna je usporedba s Vukovarom, koja se sve češće čuje u našem medijskom prostoru. Tijekom opsade, na grad je dnevno padalo u prosjeku 8.000 granata i drugih projektila. Svakih 11 sekundi po jedna. Ukupno je u bitci za Vukovar ispaljeno oko 6,5 milijuna različitih projektila – granata, metaka, mina. I dok su Srbi na vukovarskom bojištu imali 30.000 stalno angažiranih vojnika, što je s rezervistima uoči pada grada naraslo na 80.000 ljudi, Vukovar je branilo oko 1800 ljudi. Broj je to koji odgovara ljudstvu trenutačno okupljenom u pukovniji Azov koja danas, skupa s ostalim postojbama ukrajinske vojske i civilima, grčevito brani (i) Mariupolj“ (www.večernji.hr, 13.03.2022.).

Tekst iz članka Večernjeg lista predstavlja samo dio analize u kojem se bitka za Mariupolj uspoređuje s najbitnijom bitkom u Domovinskom ratu, bitkom za Vukovar.

- „Ističem tu potrebu za empatijom prema ukrajinskom narodu, da se svi prisjete našeg ondašnjeg straha, nemoći, neimaštine i vojne neukosti“, rekao je Ante Deur, predstavnik hrvatskog sabora, evocirajući na ondašnju situaciju u Hrvatskoj, uspoređujući ju s ovom danas, koja se događa u Ukrajini (www.večernji.hr, 24.11.2022.).
- „‘Slike užasa rata koje nam pristižu iz Ukrajine u Hrvatskoj bude bolna sjećanja na naš Domovinski rat otprije trideset godina‘“, rečenica je predsjednika hrvatskog sabora, Gordana Jandrokovića. Dodaje kako i hrvatski narod suosjeća s patnjama Ukrajine u bezumnom napadu Rusije (www.jutarnji.hr, 04.03.2022.).
- „Vaši ljudi znaju tragediju Vukovara, znaju što je sjećanje na poginule, što je mučenje civila. Znaete kako osnažiti svoju obranu kad imate neprijateljskog susjeda“, riječi su ukrajinskog ministra koji, baš kao i hrvatski političari, poistovjećuju Ukrajinu danas s Hrvatskom 1991. godine (www.jutarnji.hr, 29.03.2023.).

Možemo zaključiti da su ukrajinski branitelji u hrvatskim medijima zasigurno jedna od tema Ukrajinskog rata, a posebice se ukazivalo na njihovu hrabrost i velika djela koja su činili za svoju domovinu, kako branitelji tako i obični građani. Na spomen branitelja i hrabrosti, mediji su vrlo brzo otvorili i temu Domovinskog rata, kojeg se povezuje s ratom u Ukrajini. Nerijetko se spominje empatija i solidarnost hrvatskog naroda s ukrajinskim, obzirom na hrvatsku povijest i ukrajinsku sadašnjost rata.

„Kolektivni zločini uključuju prisilno raseljavanje civila, hapšenje, mučenje i silovanje te uništavanje kulturnih dobara“ (Akmadža, 2020: 75, prema Dragojević, 2020: 195). Žrtva je svako živo biće kojem predstoji smrt ili uništenje, tj. onaj koji je nasilno stradao (Anić, 2004: 670). Izravne žrtve rata su „pripadnici oružanih snaga i civili poginuli na bojištu, u zaleđu ratnih operacija ili ubijeni“ u bitkama za vrijeme ili nedugo nakon rata (www.enciklopedija.hr, 2023). Ovaj dio istraživanja obuhvatit će topos žrtava koji je prisutan u izvještavanju toka rata u Ukrajini.

- „Još jedna osoba pronađena je mrtva, a više ljudi ozlijeđeno je nakon što je ruski projektil pogodio kliniku u istočnom ukrajinskom gradu Dnjipru tijekom noći. Sada je potvrđeno da su dvije osobe mrtve i 23 ozlijeđene u napadu koji je predsjednik Volodimir Zelenski opisao kao zločin protiv čovječnosti“ (www.večernji.hr, 26.05.2023.). Ovaj članak, kao i sljedeći, dokaz su kako je u ovom ratu ubijeno i puno civila. „Rusi su ubijali, mučili i otimali Ukrajinke u sustavnom obrascu što bi moglo značiti umiješanost i visokih dužnosnika u ratne zločine“ prenijela je Beth Van Schaack,

veleposlanica američkog State Departmenta za globalni progon kaznenih djela (www.jutarnji.hr, 22.11.2022.).

- „Bombardirane su nam kuće... Mi i naša djeca... Ne možemo ni kruh kupiti, vidite li to?“ rekla je stanovnica Harkiva, Marija Zaharova (www.jutarnji.hr, 02.03.2022.). „Rusi su ubili pedijatricu koja je išla po tijelo nećaka (14), on je poginuo u granatiranju Kijeva“ (www.večernji.hr, 03.03.2022). O strahotama koje se čine žrtvama ukrajinskog rata govori i ispovijest Ukrajinki. „Nije bilo bitno jer smo žene, svejedno smo svakodnevno dobivale batine. U biti, ako bi to bile samo batine još smo i dobro prošli, jer svako malo bi nekog mučili elektrošokovima, spajali bi nas na struju, lomili nam kosti čekićima. Ako bi neka od nas postala toliko slaba od mučenja objesili bi ju i ostavili da visi nama u vidokrugu. Hranu koju smo dobivali ne bi pojeli ni psi, bila je odvratno kiselog okusa, kao da su ju polijevali nekim kemikalijama. Ja sam imala sreće jer nisam imala niti jednu tetovažu, onima koje su je imale odrezali bi šake ili cijele ruke ako su tetovaže bile na njima. Ako su se nalazile na tijelu skidali bi kožu s tog dijela tijela tako da bi vas polijevali s vrelom vodom dok rane ne probiju do mesa. Jedino što me držalo živom bila je pomisao da ću se jednog dana možda vratiti kući“ (www.večernji.hr, 24.10.2022.).

Civili i ratni zarobljenici trebali bi biti zaštićeni Ženevskim konvencijama te do ovakvih ratnih zločina u 21. stoljeću ne bi smjelo niti doći. Razlikujemo 4 ženevske konvencije koje su skupni naziv za međunarodne ugovore sklopljene kako bi se zaštitile osobe koje ne sudjeluju u ratnim operacijama. Težište uredbi je na zabrani nasilja protiv život i tijela, uključujući sve vrste ubojstava, sakaćenja, mučenja kao i bioloških pokusa. Također po konvenciji, meta ne bi smjele biti građanske osobe, kao ni civilne građevine (www.enciklopedija.hr, 2021).

- „Ukrajinski forenzičari: ‘Žene su bile silovane pa ubijene, neka lica su smrskana u komadiće“, još jedan potresni naslov objavljen u Jutarnjem listu, o žrtvama Ukrajine (www.jutarnji.hr, 25.04.2022.).

„Vjerodostojno ratno izvještavanje podrazumijeva istinito i objektivno izvještavanje o patnjama i stradanju civilnog stanovništva“ jer su takve slike dobra podloga ratne propagande za manipuliranje javnošću (Čerina, 2012:113).

Unatoč naporima međunarodne zajednice i konvencijama koje štite civile u ratu, svaki rat pa tako i ovaj nosi sa sobom stradanja civila bilo kao namjera sudionika rata ili kao kolateralne žrtve. Izgubljenje živote nitko ne može vratiti, ali dužnost i odgovornost eminentnih institucija

da procesuiraju i kazne sve počinitelje ratnih zločina će biti neophodna u vremenu po završetku ratnih djelovanja.

8. EKONOMSKA KRIZA I NUKLEARNI RAT

Rat u Ukrajini, za cijeli je svijet bio šokantan i neočekivan događaj. Zapad je odmah zauzeo stranu, uvodeći sankcije za Rusiju, a u medijima su česti bili naslovi o početku ekonomske krize koji će pogoditi cijeli svijet.

„Rat u Ukrajini izazvao je tektonske promjene u globalnoj ekonomiji, s masivnim negativnim učinkom na svjetsko gospodarstvo, a posebice, zbog sankcija Rusiji, na europsko gospodarstvo“, riječi su predsjednika hrvatskog sabora Gordana Jandrokovića koje prenosi Jutarnji list, a tiču se ekonomske krize koja je pogodila Europu nakon ruske invazije na Ukrajinu (www.jutarnji.hr, 09.07.2022.).

- „EU članice dogovorile novi krug sankcija protiv Rusije: 'To je snažan odgovor na Putinovu ilegalnu aneksiju'“ (www.večernji.hr, 05.10.2022.), u navedenom članku Večernjeg lista govori se o jedinstvu europskih zemalja koje su razmatrale opciju ograničenja cijena ruskog plina za proizvodnju električne energije, kao i onu o stvaranju zajedničkog sustava za nabavu energenata unutar Europske Unije. To je samo jedna od sankcija koje su europske zemlje uvele Rusiji, a koje vode svijet ka ekonomskoj krizi.
- „Žitarica u vrijednosti osam milijardi eura, odnosno oko 25 milijuna tona, trenutno leži u Ukrajini, od toga 12 milijuna je bez mogućnosti da se izveze jer su ratne okolnosti blokirale Ukrajincima pristup moru“, kaže predsjednik Europske investicijske banke, Werner Hoyer (www.večernji.hr, 13.05.2022.) Ukrajina je do rata koji joj se dogodio, bila šesti najveći svjetski izvoznik pšenice na koju je išlo čak 10 posto svjetske proizvodnje, a sada su najvažnije rute za izvoz tih dobara, ruskom invazijom, blokirane.
- Večernji prenosi kako je rat doveo do porasta cijena hrane, grijanja i stanovanja što su osnovne ljudske potrebe- jednako se dogodilo u zemljama u razvoju poput Afrike, kao i u bogatijoj Europi. Iako neke vlade pokušavaju ublažiti te posljedice u 2022. godini svjedoci smo valu prosvjeda zbog nepristupačnosti osnovnih potrepština za svakodnevni život (www.večernji.hr, 15.02.2023.)

- „U nekoliko zemalja ti prosvjedi eskalirali su u veće nacionalne političke krize, dovevši do značajnog nasilja, žrtava, i zahtjeva za političkim promjenama“ (www.večernji.hr, 15.02.2023.).
- Kako je ekonomska kriza utjecala na svijet govori rečenica iz članka Jutarnjeg lista „Prosvjeduje se diljem Europske unije. Praktično i nema zemlje, izuzev Hrvatske, u kojoj vikendima na ulice najvećih gradova ne izlaze deseci tisuća ljudi. Puna im je, kažu, kapa. I krize i rata i političara“ (www.jutarnji.hr, 19.04.2023.).
- Mađarski predsjednik Orban stvari vidi na sljedeći način: „Energetska kriza i povećanje kamatnih stopa u Sjedinjenim Državama zajedno su doveli do ere inflacije. Sve će to dovesti do ere recesije. Energetsku krizu stvorili su rat i europska politika sankcija“ (www.jutarnji.hr, 14.06.2022.).
- „Svjetska ekonomska kriza koja je počela pandemijom COVID-a i nastavljena je ratom u Ukrajini i energetskom krizom koju je taj rat prouzročio mnoge je zemlje dovela u vrlo tešku financijsku i gospodarsku situaciju. Već dulje Libanon se, primjerice, doduše i zbog političkih previranja i sankcija SAD-a, suočava s velikim nestašicama, a rat u Ukrajini zemlju je gurnuo u potpuni ekonomski kolaps i bankrot“ dio je teksta iz Večernjeg lista koji potkrepljuje topos ekonomske krize koji se provlači kroz izvještavanje rata u Ukrajini (www.večernji.list, 08.08.2022.).

Sudeći po medijskim nagađanjima i načinu na kojem se piše o ekonomskoj krizi, sudbinu Libanona mogle bi doživjeti i druge zemlje svijeta. Sankcioniranje Rusije bio je glavni način Europe da pruži Ukrajini podršku i uvjetuje Putinu. Nažalost, ruski je predsjednik na sankcije odgovorio dodatnim prijetnjama, a ostatak Europe našao se u nezavidnoj situaciji. Što duže traje rat u Ukrajini, to su veće šanse za ekonomsku recesiju koja će zavladati u Europi.

Veći strah od ekonomske krize za Europu i svijet predstavlja druga potencijalna posljedica rata u Ukrajini. Mediji su, potaknuti Putinovim prijetnjama, počeli širiti paniku o mogućoj eskalaciji rata u nuklearni rat. Po definiciji, nuklearni rat je međunarodni sukob u kojem je glavni alat ratovanja nuklearno oružje. Pretpostavka je da bi nuklearni rat po opsegu razaranja i broju žrtava prestigao sve ratove u povijesti ratovanja, te da bi imao katastrofalne posljedice za čovječanstvo (www.enciklopedija.hr, 2021).

Otkako je započela ruska invazija na Ukrajinu svi se pitaju kolika je vjerojatnost od izbijanja nuklearnog rata. Ono što je upitno jest to hoće li se Vladimir Putin odlučiti za korištenje

nuklearnog naoružanja obzirom na to da ga od samog početka drži u pripravnosti (www.jutarnji.hr, 15.06.2023.).

- „Danas je Putin otvoreno iznio prijetnje Europi nuklearnim oružjem. On sada zove nove vojnike da se pridruže ratu“, izjavio je američki predsjednik Joe Biden na Općoj skupštini UN-a pokušavajući upozoriti na ozbiljnost ove Putinove prijetnje (www.večernji.hr, 21.09.2022).
- „Američki dužnosnici kažu da je moguće da Moskva i ruski dužnosnici samo provociraju Zapad“, podnaslov je još jednog članka Večernjeg lista na tu temu (www.večernji.hr, 03.11.2022).

Putinove izjave odjeknule su glasno svim medijima, a preko njih uvukle su se i u svijest ljudi.

- „Ljudi spremaju ušteđevinu i spremaju se za bijeg: Evo što neviđena kriza znači za psihi, raste opaki stres“ (www.večernji.hr, 07.03.2022.), članak je koji govori o građanima koji su iz straha od nuklearnog rata počeli kupovati kalijev jodid.
- „U neizvjesnoj situaciji u kojoj je Europu i svijet zaskočila prijetnja nuklearnim ratom može se očekivati da će se ovakva dosad neviđena kriza odraziti na psihološko stanje ljudi i ekonomsko ponašanje. Neki građani su u strahu počeli kupovati kalijev jodid, koliko god bio beskoristan, produljivati istekle putovnice, kupovati zalihe hrane i pitanje je hoće li sve stati samo na tome ili će se mijenjati i tradicionalni obrasci ulaganja i čuvanja novca na računima?“ (www.večernji.hr, 07.03.2022.).
- „Koliko se može zaključiti, ovo je najozbiljnija nuklearna kriza, još od kraja Hladnog rata. Premda je rizik od nuklearnog rata još uvijek kategoriziran kao nizak, kriza poput ove s kojom se trenutačno suočavamo često rezultira pogrešnom komunikacijom između strana“ (www.jutarnji.hr, 16.09.2022.).

Kao što je i napisano u Jutarnjem listu, rizik od nuklearnog rata je nizak, ali su portali bili preplavljeni člancima o njegovom mogućem izbijanju, što je rezultiralo osjećajem nesigurnosti i panike kod ljudi. Ovo je jedna od tema koje je donio rat u Ukrajini i o kojoj su izvještavali hrvatski mediji, a pravi je primjer negativnog utjecaja medija u kriznim situacijama.

9. ZAKLJUČAK

Pomoću analize sadržaja članaka Jutarnjeg lista i Večernjeg lista očituju se sljedeći zaključci o prezentaciji tih hrvatskih dnevnika na temu rata u Ukrajini. Čitajući članke s portala Večernjeg lista koji predstavljaju prvu etapu rata, zaključuje se kako se u početku puno više pisalo o ratu, a sadržaj teksta prenosio je emociju, strah i neizvjesnost o izvanrednom stanju u Ukrajini. Analizom epiteta koji su upotrijebljeni u člancima Rusija je prezentirana kao nadmoćni, grubi agresor koji napada slabiju, ali hrabru Ukrajinu. Piše se o ljudima i djeci u Ukrajini, situaciji na graničnim prijelazima i izbjeglicama, a kada se govori o Rusiji piše se o pomahnitalim borcima i evakuaciji ukrajinskih vojnika. Epitetima kao što su umorna lica, bezvoljnim i teturavim koracima, izraz olakšanja i mučne scene uvjerljivo i slikovito je dočaran prikaz Ukrajine u kojoj je zavladao ratno stanje. Metaforama poput igranja ruskog ruleta, stegnuti obruč, borba Davida i Golijata, asevi u rukavu dodatno se daje na snazi opisivanja rusko- ukrajinskog dvoboja, prezentirajući Rusiju iznova kao napadača, a Ukrajinu kao protivnika koji ne posustaje tako lako. Objave s društvenih mreža kao novi izvor informacija upotrijebljene su i u svrhu izvještavanja o rusko-ukrajinskom sukobu u hrvatskim dnevnicima. U većini slučajeva, te su objave preuzete s profila društvenih mreža lica vlasti, ministarstva obrane i ljudi iz političkog vrha Rusije i Ukrajine. Često su izvor civili i vojnici koji se nalaze na terenu u trenutku izvještavanja. Fotografije koje su objavljene uz tekst prikazuju izbjeglice iz Ukrajine, ljude koji su bili primorani napustiti svoje domove, a koji u čitateljima izazivaju osjećaj sućuti, tuge i nemoći. Istu emociju bude i slike djece i novorođenčadi koji predstavljaju mlade i nove živote u okolini u kojoj se događa smrt, a na koje nailazimo u člancima. Nerijetke su i fotografije ruskih ratnih tenkova koji se mogu protumačiti kao trofeji agresora u osvojenim dijelovima ukrajinskih gradova. U tekstovima koji se spominju ruskog i ukrajinskog predsjednika: Vladimira Putina i Volodimira Zelenskog, priložene su i fotografije spomenutih. Uspoređujući fotografije jednog i drugog vladara sukobljenih zemalja, vidljive su velike različitosti. Vladimir Putin uvijek je ozbiljan, staložen, u savršeno opeglanom odijelu i čvrsto stegnutom kravatom sjedi za svojim velikim uredskim stolom, a doima se poput moćnog, hladnog i nedodirljivog vođe. S druge strane, Volodimir Zelenski uvijek je obučen u jakne i obične majice maslinastih tonova upirući prstom u sebe sama, šalje poruku „I ja sam jedan od vas, čovjek iz naroda koji vlada u svrhu tog istog naroda, jedan od boraca i vojnika u ratu koji je pogodio našu zemlju“.

Blagog je pogleda, i često uhvaćen u društvu vojnika i građana, čime se dobiva dojam pristupačnosti i običnog čovjeka s kojim se svak lako može poistovjetiti.

Odmaknuvši se od fizičkog izgleda i neverbalne komunikacije koju iščitavamo iz fotografija, na višoj razini opisuje ih ono što govore. Dok Putin svojim izjavama prijeti, utjerava strah i širi mržnju čime zadržava imidž hladnog i nedodirljivog vladara, Zelenski svojim govorom hrabri, potiče, traži podršku i motivira. Kada je nečija karizma toliko snažna, da kada osoba uđe u prostoriju, čitava prostorija bude ispunjena tom osobom, onda takvo što postane tema koja zabavlja ljude. Takva se stvar dogodila s Putinom, kojemu je posvećena velika medijska pažnja putem koje je prezentiran kao zlikovac. U člancima je uspoređen s Hitlerom, česte su psihoanalize njegove osobnosti od strane hrvatskih stručnjaka, a naslovi članaka u kojima je glavni akter, nerijetko sadrže sintagmu Putinova diktatura.

Uz sam izvještaj koji prati tijek ratnih zbivanja u Ukrajini, u Jutarnjem i Večernjem listu rasprostranjene su i teme o žrtvama koje je donio rat, hrabrim braniteljima u Ukrajini, ekonomskoj krizi uzorkovanu ratom i potencijalnom izbijanju nuklearnog rata. Žrtve su najčešće civili, a ispričane su priče mnogih Ukrajinke koje su doživjele seksualno nasilje i brojne druge strahote koje su im priuštili ruski vojnici. U obranu vlastite domovine stali su obični građani koji su hrabro i bez predumišljaja riskirali vlastite živote i tako postali pravi primjer ratnih heroja u Ukrajini. Tema branitelja u Ukrajini iznova je dala značaj hrvatskim braniteljima u Domovinskom ratu, pa su na portalima počeli isticati članci koji poistovjećuju rat u Ukrajini s onim u Hrvatskoj 1991. godine. Ekonomska kriza koja je zahvatila ponajviše Europu, ali i cijeli svijet, a potencirao ju je rat u Ukrajini i sankcije uvedene Rusiji, bila je još jedna od tema izvještavanja hrvatskih medija. Prijetnja upotrebe nuklearnog oružja od strane Rusije izazvala je reakciju svih svjetskih medija, pa tako i hrvatskih, od kataklizmičkih predviđanja do realnog izvještavanja o situaciji.

Analiziranjem tekstova objavljenih u hrvatskim dnevnicima, Jutarnjem i Večernjem listu, na temu rata u Ukrajini, može se zaključiti da je narativ ostao isti na samom početku, od izbijanja rata pa do njegovog razbuktavanja i svim situacijama nakon, a to je da je Rusija prezentirana kao moćni napadač čiji se zločin osuđuje, a Ukrajina kao nedužna, slabija i hrabra, čiju bi stranu svi trebali zauzeti.

Postoje razni smjerovi u kojima se može krenuti istraživati na temu rata u Ukrajini. Jedan od prijedloga za daljnje istraživanje ove tematike je analizirati sadržaj članaka najčitanijih online medija- Index.hr i Telegram.hr. Nadalje, naslov nekog budućeg istraživanja može biti:

Medijska prezentacija rata u Ukrajini, analiza sadržaja stranih medija- New York Timesa i BBC-a. Korištenjem drugih pojmova u naprednim tražilicama, može se doći do sasvim drugih zaključaka i otkriti drugačiji pristup izvještavanja i nova područja o kojima se izvještavalo tijekom rata u Ukrajini. Također, moguće je istražiti televizijske priloge Nove TV i RTL-a na temu rata; gdje se snimalo, što je prezentirano, o čemu je najviše riječ u televizijskom izvještaju.

Izvještavati o ratu za novinare je veliki izazov, svaku napisanu riječ treba promisliti i izvagati jer svaka riječ ima veću težinu u događaju kao što je rat. Istinito, oprezno, objektivno, s doziranjem emocija i iskazom poštovanja prema ljudima koji žive rat, način je izvještavanja kojeg se neophodno treba pridržavati kada se govori o ratu.

10. LITERATURA

Anić, Vladimir (2004) *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi liber

Akmađža, Arijana (2020) Identiteti u ratu: civilne žrtve u komparativnoj perspektivi. *Polemos* XXIII(47): 75-78.

Bagić, Krešimir (2012) *Rječnik stilskih figura*. Zagreb: Školska knjiga.

Beck, Boris (2022) *Jednorog u virtualnoj šumi*. Zagreb: Leykam International.

Berelson, Bernard (1952) *Content analysis in communication research*. Free Press.

Creswell, John Ward (2003.) *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*, Thousand Oaks, CA: Sage.

Čerina, Josip (2012) Ratno izvještavanje u kontekstu suvremenih oružanih sukoba i novih medijskih tehnologija. *Polemos* 15(29): 101-117.

Đipalo, Sabina (2015) Pravedni rat- osvrt na staru doktrinu u suvremeno doba i slučaj ruske intervencije u Ukrajini 2014. godine. *Zagrebačka pravna revija* 4(1): 65-90.

Enciklopedija.hr (2021) Rat. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=51918>
Pristupljeno: 5. lipnja 2023.

Enciklopedija.hr (2021) Vođa. <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=65171> Pristupljeno:
10. lipnja 2023.

Enciklopedija.hr (2021) Žrtve rata. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=67817>
Pristupljeno: 15. lipnja 2023.

Enciklopedija.hr (2021) Nuklearni rat. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=44383>
Pristupljeno: 18. lipnja 2023.

Garmaz, Jadranka i Palac, Nenad (2023) Rat u Ukrajini : kvantitativno - kvalitativna analiza sadržaja na portalu Bitno.net. *Služba Božja* 63(1): 5-35.

Hr.wikipedia.org (2022) Jutarnji list. https://hr.wikipedia.org/wiki/Jutarnji_list Pristupljeno: 5.
lipnja 2023.

Hr.wikipedia.org (2022) Večernji list. https://hr.wikipedia.org/wiki/Ve%C4%8Dernji_list Pristupljeno: 5. lipnja 2023.

Hr.wikipedia.org (2023) Fotografija. <https://hr.wikipedia.org/wiki/Fotografija> Pristupljeno: 8. lipnja 2023.

Hr.wikipedia.org (2021) Ratna fotografija. https://hr.wikipedia.org/wiki/Ratna_fotografija Pristupljeno: 8. lipnja 2023.

Hr.wikipedia.org (2022) Diktatura. <https://hr.wikipedia.org/wiki/Diktatura> Pristupljeno: 13. lipnja 2023.

Holsti, Olavi Rudolf (1969): *Content Analysis for the Social Sciences and Humanities*; Reading, MA: Addison-Wesley.

Johnson, Mark i Lakoff, George (2015) *Metafore koje život znače*. Zagreb: Disput.

Jutarnji.hr (2022) Pogledajte ukupni brojčani odnos snaga Ukrajine i Rusije: Radi se o dvoboju Davida i Golijata. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/pogledajte-ukupni-brojcani-odnos-snaga-ukrajine-i-rusije-radi-se-o-dvoboju-davida-i-golijata-15162475> Pristupljeno 5. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2023) U 10 sekundi čovjek je morao napustiti čitav život! Vojnik: 'Pakiraj se!'; Ukrajinac: 'Ne idem iz svoje kuće...'. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/u-10-sekundi-covjek-je-morao-napustiti-citav-zivot-vojn timer-pakiraj-se-ukrajinac-ne-idem-iz-svoje-kuce-15279252> Pristupljeno: 5. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2023) Vraćaju se s bojišta pa ubijaju, siluju, napastuju djecu... Ovako danas izgleda Putinova Rusija. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/vracaju-se-s-bojista-pa-ubijaju-siluju-napastuju-djecu-ovako-danas-izgleda-putinova-rusija-15329205> Pristupljeno: 5. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2023) Veliko poniženje za Rusiju; Ukrajinci tvrde: Srušili smo čak šest 'nezaustavljivih' raketa Kinžal! <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/veliko-ponizenje-za-rusiju-ukrajinci-tvrde-srusili-smo-cak-sest-nezaustavljivih-raketa-kinzal-15336177>

Pristupljeno: 6. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2023) Ukrajinci u Bahmutu drže još par ulica: 'Pogledajte kako nas napadaju. Drogirani su!'. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/ukrajinci-u-bahmutu-drze-jos-par-ulica-pogledajte-kako-nas-napadaju-drogirani-su-15334362> Pristupljeno: 7. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2022) Govor koji je zaprepastio svijet: Otvoreno prijeti zločinom bez premca i toga se ne stidi! <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/govor-koji-je-zaprepastio-svijet-otvoreno-prijeti-zlocinom-bez-premca-i-toga-se-ne-stidi-15162553> Pristupljeno: 10. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2023) Spominjao je vragove, pedofiliju, teroriste i naciste, a najvažnije je ostavio za kraj! <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/spominjao-je-vragove-pedofiliju-teroriste-i-naciste-a-najvaznije-je-ostavio-za-kraj-15308111> Pristupljeno: 10. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2022) Doktrina koja pokreće Putina: ‘Neki su to smatrali ludošću, no to je bio manifest rata protiv Ukrajine‘. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/doktrina-koja-pokrece-putina-neki-su-to-smatrali-ludoscju-no-to-je-bio-manifest-rata-protiv-ukrajine-15168286> Pristupljeno: 10. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2022) ‘Brigadir Putin‘ kao i ‘kaplar Hitler‘ uvjeren je u svoj vojni genij: ‘Recept za propast! Znao kako smo zvali takve mudrace?’ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/brigadirputin-kao-i-kaplar-hitler-uvjeren-je-u-svoj-vojni-genij-recept-za-propast-znao-kako-smo-zvali-takve-mudrace-15198534> Pristupljeno: 13. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2022) Putin je upravo donio odluku po uzoru na Hitlera. To za Ruse ne može izaći na dobro... <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/putin-je-upravo-donio-odluku-po-uzoru-na-hitlera-to-za-ruse-ne-moze-izaci-na-dobro-15252285> Pristupljeno: 13. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2022) Jandroković: ‘Hrvatski narod suosjeća s patnjama Ukrajine u bezumnom napadu‘ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/jandrokovic-hrvatski-narod-suosjeca-s-patnjama-ukrajine-u-bezumnom-napadu-15165947> Pristupljeno: 14. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2023) Banožić poslao poruku iz nenajavljenog posjeta Ukrajini: ‘Uskoro stiže 14 hrvatskih helikoptera‘. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/banozic-poslao-poruku-iz-nenajavljenog-posjeta-ukrajini-uskoro-stize-14-hrvatskih-helikoptera-15320686> Pristupljeno: 14. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2022) SAD: ‘Ruski ratni zločini u Ukrajini su sustavni, u sve su možda umiješani visoki dužnosnici‘. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/sad-ruski-ratni-zlocini-u-ukrajini-su-sustavni-u-sve-su-mozda-umijesani-visoki-duznosnici-15278491> Pristupljeno: 15. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2022) Bijes i nevjerica usred ruševina u Harkivu: ‘Ne možemo ni kruh kupiti, vidite li to?‘. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/bijes-i-nevjerica-usred-rusevina-u-harkivu-ne-mozemo-ni-kruh-kupiti-vidite-li-to-15165124> Pristupljeno: 15. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2022) Ukrajinski forenzičari: 'Žene su bile silovane pa ubijene, neka lica su smrskana u komadiće'. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/ukrajinski-forenzicari-zene-su-bile-silovane-pa-ubijene-neka-lica-su-smrskana-u-komadice-15188004> Pristupljeno: 16. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2022) Jandroković: 'Tektonske promjene u globalnoj ekonomiji zbog rata u Ukrajini'. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/jandrokovic-tektonske-promjene-u-globalnoj-ekonomiji-zbog-rata-u-ukrajini-15220466> Pristupljeno: 16. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2023) Revolucija u srcu Europe: Deseci tisuća bijesnih svaki vikend na ulicama! A najzabrinutiji su - Hrvati... <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/revolucija-u-srcu-europe-deseci-tisuca-bijesnih-svaki-vikend-na-ulicama-a-najzabrinutiji-su-hrvati-15327136> Pristupljeno: 16. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2022) Bauk recesije kruži Europom: Produlji li se rat u Ukrajini, rad će vrijediti manje, a zime će biti hladne. <https://www.jutarnji.hr/globus/politika/bauk-recesije-kruzi-europom-produlji-li-se-rat-u-ukrajini-rad-ce-vrijediti-manje-a-zime-ce-bit-hladne-15210681> Pristupljeno: 18. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2023) 'Neće biti pobjednika, izvršit ćemo nuklearni udar na Poljsku, a onda... Dobri ljudi, spasite se'. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/nece-bit-pobjednika-izvrsit-cemo-nuklearni-udar-na-poljsku-a-onda-dobri-ljudi-spasite-se-15312175> Pristupljeno: 19. lipnja 2023.

Jutarnji.hr (2022) Video simulacija: Kako bi počeo nuklearni rat Zapada i Rusije, koliko bi bilo mrtvih i tko bi prvi bio uništen. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/video-simulacija-kako-bi-poceo-nuklearni-rat-zapada-i-rusije-koliko-bi-bilo-mrtvih-i-tko-bi-prvi-bio-unisten-15248529> Pristupljeno: 19. lipnja 2023.

Lončar, Jelena (2022) Ukrajinsko- ruski sukob i odgovor Europske unije. *Geografski horizont* 68(2): 7-16.

Lovrić, Ana (2021) Rusko- ukrajinski odnosi: od suživota u totalitarizmu do rata. *Polemos* 24(49): 67-86.

Marthoz, Jean- Paul (2018) *Terorizam i mediji: priručnik za novinare*. Sarajevo: Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini, Pariz: UNESCO.

Minakov, Mihail (2011) Labirinti priznanja: dvadesetogodišnji simbolični razvod Rusije i Ukrajine. *Političke analize* 2(7): 9-13.

Medijskapismenost.hr (2022) Lažne snimke i dezinformacije o ratu na društvenim mrežama. <https://www.medijskapismenost.hr/lazne-snimke-i-dezinformacije-o-ratu-na-drustvenim-mrezama/> Pristupljeno: 7. lipnja 2023.

Oraić Tolić, Dubravka (2011) *Akademsko pismo*. Zagreb: Naklada Ljevak.

Sh.wikipedia.org. Ruski rulet. (2020) https://sh.wikipedia.org/wiki/Ruski_rulet Pristupljeno 7. lipnja 2023.

Thestrip.ru (2021) Pojam antiteze. <https://thestrip.ru/bs/face/ponyatie-antiteza-antiteza-eto-edinstvo-i-borba/> Pristupljeno: 8. lipnja 2023.

Van Dijk, Teun A. (2006) *Ideologija, Multidisciplinaran pristup*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.

Večernji.hr (2022) Rusija u svakom segmentu nadmoćna - više vojnika, bolja oprema, suvremenija taktika. <https://www.vecernji.hr/vijesti/rusija-u-svakom-segmentu-nadmocna-vise-vojnika-bolja-oprema-suvremenija-taktika-1566264> Pristupljeno: 6. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Djecu opet ubijaju u ratu. To je Europa 2022. godine. <https://www.vecernji.hr/vijesti/djecu-opet-ubijaju-u-ratu-to-je-europa-2022-godine-1569903> Pristupljeno 6. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Mučne scene na granici: Bježeći od Putinovih raketa, cilj je samo jedan - domoći se Europe. <https://www.vecernji.hr/vijesti/mucne-scene-na-granici-bjezeci-od-putinovih-raketa-cilj-je-samo-jedan-domoci-se-europe-1566935> Pristupljeno 6. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Ima li tko hrabrosti da zaustavi Putina? <https://www.vecernji.hr/vijesti/ima-li-tko-hrabrosti-da-zaustavi-putina-1567297> Pristupljeno 7. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Putinov ruski rulet: On je politički gubitnik čak i ako dobije rat. <https://www.vecernji.hr/vijesti/putinov-ruski-rulet-on-je-politicki-gubitnik-cak-i-ako-dobije-rat-1566948> Pristupljeno: 7. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Ukrajinski poduzetnik za Večernji: 'Može se svašta očekivati od ludog čovjeka koji ima nuklearno oružje '. <https://www.vecernji.hr/vijesti/ukrajinski-novinar-za->

[vecernji-jucer-je-raketa-pala-na-skolu-u-koju-je-isla-moja-kcer-sreca-je-sto-je-dosla-u-hrvatsku-1568101](https://www.vecernji.hr/vijesti/zelenski-od-pocetka-invazije-nisam-spavao-ali-prezivjeli-smo-i-ucinit-cemo-sve-da-pobijedimo-1659513) Pristupljeno: 7. lipnja 2023.

Večernji.hr (2023) Zelenski: Od početka invazije nisam spavao, ali preživjeli smo, i učinit ćemo sve da pobijedimo. <https://www.vecernji.hr/vijesti/zelenski-od-pocetka-invazije-nisam-spavao-ali-prezivjeli-smo-i-ucinit-cemo-sve-da-pobijedimo-1659513> Pristupljeno: 8. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Zelenski se uključio u dodjelu Grammyja i održao gorljiv govor: 'Ispričajte našu priču'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/zelenski-odrzao-govor-na-dodjeli-grammyja-sto-je-suprotno-glazbi-tisina-razrusenih-gradova-i-ubijenih-ljudi-1576110> Pristupljeno: 8. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Kako je Putin sa svojim batinašima preuzeo medije i uveo strahovladu: Kijev pada u krvi, a Rusi slave oslobodilačku vojsku. <https://www.vecernji.hr/vijesti/kako-je-putin-sa-svojim-batinasima-preuzeo-medije-i-uveo-strahovladu-kijev-pada-u-krvi-a-rusi-slave-oslobodilacku-vojsku-1566215> Pristupljeno: 10. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Tomislav Krasnec: Putin je spreman riskirati stotine tisuća ljudskih života. Ja se bojim da će ovo trajati godinama. <https://www.vecernji.hr/vijesti/putin-je-spreman-riskirati-stotine-tisuca-ljudskih-zivota-ja-se-bojim-da-ce-ovo-trajati-godinama-1567097> Pristupljeno: 10. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Čovjek koji je pomno gradio imidž Rusije, uništio ga je u jednom danu! <https://www.vecernji.hr/vijesti/covjek-koji-je-pomno-gradio-imidz-rusije-unistio-ga-je-u-jednom-danu-1567008> Pristupljeno: 12. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) 'Vidite li što je zlobni Putin upravo napravio, počela je nova era! Zelenski ovo ne gubi čak i da pogine!' <https://www.vecernji.hr/vijesti/vidite-li-sto-je-zlobni-putin-upravo-napravio-pocela-je-nova-era-zelenski-ovo-ne-gubi-cak-i-da-pogine-1569432> Pristupljeno: 12. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Stručnjaci izradili psihoprofil Putina: 'Nesumnjivo inteligentan ali opasan zbog dvije karakterne crte' <https://www.vecernji.hr/vijesti/strucnjaci-izradili-psihoprofil-putina-nesumnjivo-inteligentan-ali-opasan-zbog-dvije-karakterne-crte-1566218> Pristupljeno: 12. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Tko je zapravo Vladimir Putin? Hrvatski psiholog napravio njegov detaljni profil: Čega se boji, kakva mu je psiha, ima li deluzije? <https://www.vecernji.hr/vijesti/tko-je-zapravo-vladimir-putin-hrvatski-psiholog-napravio-je-njegov-detaljni-profil-cega-se-boji-kakva-mu-je-psiha-ima-li-deluzije-1568881> Pristupljeno: 13. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Zelenski: Ono što rade civili opasno je i hrabro, u tjedan dana bez oružja potukli smo neprijatelja. <https://www.vecernji.hr/vijesti/zelenski-ono-sto-rade-civili-je-opasno-i-hrabro-u-tjedan-dana-bez-oruzja-smo-potukli-neprijatelja-1567929> Pristupljeno: 13. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Priča o heroju koji je crvenim kombijem spasio preko 200 civila u Mariupolju: 'Najstrašnije je kad sve utihne'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/prica-o-heroju-koji-je-crvenim-kombijem-spasio-preko-200-civila-u-mariupolju-najstrasnije-je-kad-sve-utihne-1582819> Pristupljeno: 14. lipnja 2023.

Večernji.hr (2023) Obrat vezan uz pogubljenje Ukrajinca: Na snimci nije Timofij, nego drugi branitelj. <https://www.vecernji.hr/vijesti/otkriven-identitet-ukrajinca-kojeg-su-rusi-pogubili-na-snimci-ga-prepoznali-majka-sin-i-kolege-1662967> Pristupljeno: 14. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) 'Za bitku – spremni!' Ukrajinski branitelji prepjevali Thompsonovu 'Bojnu Čavoglave', poslušajte kako zvuči. <https://www.vecernji.hr/showbiz/za-bitku-spremni-ukrajinski-branitelji-prepjevali-thompsonovu-bojnu-cavoglave-poslusajte-kako-zvuci-1597018> Pristupljeno: 14. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) 'Ukrajinci, sjetite se Vukovara!' Branitelj s Trpinjske ceste objasnio zašto Mariupolj tako strašno podsjeća na četnički pohod '91. <https://www.vecernji.hr/vijesti/ukrajinci-sjetite-se-vukovara-branitelj-s-trpinjske-cest-objasnio-zasto-mariupolj-tako-strasno-podsjeća-na-cetnički-pohod-91-1570262> Pristupljeno: 14. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Zastupnici branitelji o pomoći Ukrajini: I nama bi 90-ih pomoć puno značila... <https://www.vecernji.hr/vijesti/zastupnici-branitelji-o-pomoci-ukrajini-i-nama-bi-90-ih-pomoc-puno-znacila-1636467> Pristupljeno: 14. lipnja 2023.

Večernji.hr (2023) Raste broj žrtava nakon strašnog napada na bolnicu: 'Čovjek je samo prolazio kad su teroristi pogodili grad, ubijen je'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/izdano-upozorenje-za-ruske-raketne-napade-povecana-je-opasnost-od-projektila-1682991> Pristupljeno: 15. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Rusi su ubili pedijatricu koja je išla po tijelo nećaka (14), on je poginuo u granatiranju Kijeva. <https://www.vecernji.hr/vijesti/rusi-su-ubili-pedijatricu-koja-je-isla-po-tijelo-necaka-14-on-je-poginuo-u-granatiranju-kijeva-1568001> Pristupljeno: 15. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Mučna ispovijest: Ukrajinka otkrila užase koje su Rusi radili zarobljenim ženama s tetovažama. <https://www.vecernji.hr/vijesti/mucna-ispovijest-ukrajinka-otkrila-uzase-koje-su-rusi-radili-zarobljenim-zenama-s-tetovazama-1627900> Pristupljeno: 15. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Inflacija je nezamisliva, nestaje struje, vode, lijekova, kruha: Svijet u dužničkoj krizi, neke zemlje već u bankrotu. <https://www.vecernji.hr/vijesti/inflacija-je-nezamisliva-nestaje-struje-vode-lijekova-kruha-svijet-u-duznickoj-krizi-neke-zemlje-vec-u-bankrotu-1607890> Pristupljeno: 18. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Biden: Danas je Putin otvoreno iznio prijetnje Europi nuklearnim oružjem. <https://www.vecernji.hr/vijesti/biden-danas-je-putin-otvoreno-iznio-prijetnje-europi-nuklearnim-oruzjem-1619103> Pristupljeno: 18. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) 'Putin nuklearnom prijetnjom zapravo ostvaruje druge vojne ciljeve. Već je obeshrabrio Amerikance'. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/putin-nuklearnom-prijetnjom-zapravo-ostvaruje-druge-vojne-ciljeve-vec-je-obeshrabrio-amerikance-15270676> Pristupljeno: 19. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Ljudi spremaju uštedevinu i spremaju se za bijeg: Evo što neviđena kriza znači za psihu, raste opaki stres. <https://www.vecernji.hr/vijesti/ljudi-spremaju-ustedevinu-i-spremaju-se-za-bijeg-evo-sto-nevida-kriza-znaci-za-psihu-raste-opaki-stres-1568774> Pristupljeno: 19. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) EU članice dogovorile novi krug sankcija protiv Rusije: 'To je snažan odgovor na Putinovu ilegalnu aneksiju'. <https://www.vecernji.hr/vijesti/eu-clanice-dogovorile-novi-krug-sankcija-protiv-rusije-to-je-snazan-odgovor-na-putinovu-ilegalnu-aneksiju-1622819> Pristupljeno: 20. lipnja 2023.

Večernji.hr (2022) Rat za žito: Vodi li blokada žitarica u Ukrajini u globalnu glad? Samo je jedan način za izvoz. <https://www.vecernji.hr/vijesti/rat-za-zito-vodi-li-blokada-zitarica-u-ukrajini-u-globalnu-glad-samo-je-jedan-nacin-za-prijevoz-zitarica-1586459> Pristupljeno: 20. lipnja 2023.

Žerjav, Davor (2011) *Promišljati fotografski*. Čakovec: Fotoklub Čakovec

Wimmer, R. i Dominick, J.R. (2010) *Mass Media Research: An Introduction*. 9th Edition.
Wadsworth Publishing.

11. SAŽETAK

Zadatak novinara doseže novi nivo kada se izvještava o fenomenu rata. Pojavom interneta i ekspanzijom društvenim mreža, suvremeno izvještavanje o ratu i ono u prošlosti uvelike se razlikuje. Tema ovog rada je izvještavanje hrvatskih dnevnika, Jutarnjeg i Večernjeg lista o oružanom sukobu Rusije i Ukrajine. Koristeći analizu sadržaja kao glavnu istraživačku metodu, svrha rada je istražiti kako se o aktualnom sukobu pisalo, bazirajući se na prezentaciju Rusije i Ukrajine te na teme koje su bile zastupljene na portalima odabranih dnevnih novina, tijekom izvještavanja o novonastalom raskolu. U hrvatskim medijima Rusija je predstavljena kao nadmoćni agresor i zločinac koji napada nedužnu i ujedinjenu Ukrajinu. Teme o kojima se pisalo, uz događaje o ratu su: hrabri branitelji, žrtve, ekonomska kriza i nuklearni rat. Posebno se dalo na važnosti prezentacije Putinova lika i razlikama između dva predsjednika zaraćenih zemalja. Analiza članaka koji obrađuju temu rata u Ukrajini doprinosi slici suvremenog izvještavanja o ratu kroz objektiv hrvatskih novinara.

Ključne riječi: Rat u Ukrajini, Rusija, Ukrajina, rat, Jutarnji list, Večernji list

12. SUMMARY

The journalist's task reaches a new level when reporting on the phenomenon of war. With the advent of the Internet and the expansion of social networks, contemporary reporting on war differs greatly from reports in past. The topic of this master is reporting of the Croatian dailies, Jutarnji and Večernji list, about the armed conflict between Russia and Ukraine. Using content analysis as the main research method, purpose of the paper is to investigate how the current conflict was written about, based on the presentation of Russia and Ukraine and on the topics that were represented on the portals of daily newspapers in Croatia, during the reporting of the new split. In the Croatian media, Russia is presented as an overpowering aggressor and a criminal attacking innocent and united Ukraine. The topics that were written about, in addition to the events of the war, are: brave defenders, victims, economic crisis and nuclear war.

Particular attention was paid to the importance of the presentation of Putin's character and the differences between the two presidents of the warring countries. The analysis of articles dealing with the topic of the war in Ukraine contributes to the picture of contemporary reporting on the war through the lens of Croatian journalists.

Keywords: War in Ukraine, Russia, Ukraine, war, Jutarnji list, Večernji list